

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lucie Krupauerová

**Vyšší územně samosprávné celky a jejich role
při ochraně životního prostředí**

Diplomová práce

Olomouc 2015

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vyšší územně samosprávné celky a jejich role při ochraně životního prostředí vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Pardubicích dne 15. června 2015

.....

Lucie Krupauerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Magdaléně Peterkové, Ph.D. za její odborné vedení a poskytnutou spolupráci při vypracování své diplomové práce. Mé díky patří též příslušným pracovníkům Krajského úřadu Pardubického kraje. Zároveň děkuji i mé rodině za jejich trpělivost a podporu.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	7
1 Kraj jako vyšší územně samosprávný celek	9
1.1 Právní postavení kraje.....	9
1.2 Orgány kraje.....	12
1.3 Samostatná a přenesená působnost kraje	16
2 Ochrana životního prostředí na úrovni kraje	22
2.1 Ochrana přírody a krajiny	23
2.2 Ochrana ovzduší	25
2.3 Ochrana vody	26
2.4 Ochrana zemědělského půdního fondu.....	28
2.5 Ochrana lesa.....	30
2.6 Ochrana v odpadovém hospodářství	31
2.7 Prevence závažných havárií	32
2.8 Integrovaná prevence a omezování znečištění	34
2.9 Posuzování vlivů na životní prostředí	35
3 Pardubický kraj a ochrana životního prostředí	38
3.1 Oddělení ochrany ovzduší a odpadového hospodářství.....	38
3.2 Oddělení vodního hospodářství	42
3.3 Oddělení integrované prevence	43
3.4 Oddělení ochrany přírody.....	44
3.5 Oddělení zemědělství.....	46
Závěr	47
Seznam použitých zdrojů	50
Shrnutí	55
Klíčová slova / Key words	56
Seznam příloh	57
Příloha 1 – průběh procesu EIA.....	58
Příloha 2 – schéma procesu vydávání integrovaného povolení	59

Seznam použitých zkratk

ZOPŘK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v. z. p. p.
KrajZ	zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), v. z. p. p.
OdpZ	zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, v. z. p. p.
VodZ	zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), v. z. p. p.
OvZ	zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v. z. p. p.
EIAZ	zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v. z. p. p.
PZHZ	zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v. z. p. p., a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, v. z. p. p., (zákon o prevenci závažných havárií).
OZPF	zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, v. z. p. p.
LesZ	zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), v. z. p. p.
VaKZ	zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v. z. p. p.
IPPCZ	zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), v. z. p. p.
LZPS	usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, v. z. p. p.
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v. z. p. p.
v. z. p. p.	ve znění pozdějších předpisů

VÚSC vyšší územně samosprávný celek
KrÚ Pk Krajský úřad Pardubického kraje

Úvod

Ochrana životního prostředí na úrovni vyšších územně samosprávných celků představuje obecně významnou složku ochrany životního prostředí. Oblast životního prostředí se v moderní společnosti velmi rychle vyvíjí a na základě tohoto progresu je tak podrobena častým legislativním změnám, zejména proto považuji toto téma za velmi aktuální. Problematika vyšších územně samosprávných celků v právní oblasti životního prostředí ovšem často ustupuje do pozadí, jelikož se české právní prostředí primárně zaměřuje na postavení obcí a kraje poněkud neprávem opomíná. Dle mého názoru lze ale konstatovat, že vyšší územně samosprávné celky představují v právu životního prostředí významnou a neopominutelnou roli, kterou je nutné reflektovat.

Mezi mé primární cíle, jež jsou obsahem této diplomové práce, patří nejen charakteristika vyššího územně samosprávného celku, jenž je zcela jistě nezbytná k pochopení celé dotčené problematiky, ale především vymezení jednotlivých pravomocí, jimiž kraj disponuje ve vybraných složkových zákonech, které se týkají ochrany životního prostředí. Tyto zjištěné pravomoci vyššího územně samosprávného celku následně aplikuji na konkrétní subjekt ochrany životního prostředí, a to Krajský úřad Pardubického kraje. Na základě výzkumu, jenž osobně provedu, je mým úkolem analyzovat využití vybraných pravomocí v aplikační praxi.

Diplomová práce je rozčleněna do třech stěžejních kapitol, které jsou dále přehledně a logicky strukturovány do podrobných podkapitol, jejichž úkolem je tak celkově vymežit dotčenou problematiku ochrany životního prostředí na úrovni vyššího územně samosprávného celku.

V první kapitole bude mým úkolem přehledně a systematicky charakterizovat vyšší územně samosprávný celek, podat jeho zákonnou definici jak dle Ústavy ČR, tak i dle zákona o krajích. Následně vymezím jeho nezbytné znaky a funkce. Ve druhé podkapitole se budu zabývat jednotlivými orgány kraje, které nelze v této problematice opomenout. V poslední podkapitole první části mé diplomové práce se zaměřím na samostatnou a přenesenou působnost kraje, která je stěžejní pro rozlišování záležitostí v rámci samosprávy či státní správy. Neopomenu ani vymezení jednotlivých právních předpisů, které vydávají orgány kraje ve zmíněných působnostech.

Druhá kapitola bude představovat stěžejní část mé diplomové práce, která se již bude věnovat samotné ochraně životního prostředí. Tato kapitola je rozčleněna do

devíti podkapitol vždy na základě jednotlivých oblastí, které jsou chráněny speciálními zákony a které tak mají za úkol chránit jednotlivé složky životního prostředí. Konkrétně se jedná o ochranu přírody a krajiny, ovzduší, vody, zemědělského půdního fondu, lesa, odpadového hospodářství, prevenci závažných havárií, posuzování vlivů na životní prostředí, integrovanou prevenci a omezování znečištění. V každé z těchto podkapitol vymezím prvotně konkrétní právní úpravu, která se na danou oblast vztahuje, dále stěžejní pojmy dané problematiky a v neposlední řadě vybrané kompetence kraje v dotčené oblasti ochrany životního prostředí.

Třetí kapitola bude již představovat výzkumnou část mé diplomové práce. Předmětem mého výzkumu je Pardubický kraj, tedy konkrétní subjekt zmíněné ochrany Krajský úřad Pardubického kraje. Tato kapitola se skládá z pěti podkapitol, které představují samostatná oddělení odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje. V poslední části práce plynule navazují na druhou kapitolu diplomové práce a na základě výzkumu zjišťují jednotlivá specifika, jež se objevují v aplikační praxi u vybraných kompetenčních činností Krajského úřadu Pardubického kraje v oblasti ochrany životního prostředí. Zabývám se zejména četností vybraných pravomocí jednotlivých oddělení odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje.

1 Kraj jako vyšší územně samosprávný celek

Než se budu zabývat samotným předmětem této diplomové práce, jejímž tématem je ochrana životního prostředí na úrovni vyšších územně samosprávných celků, považuji za důležité pro uvedení do dané problematiky nejprve charakterizovat vyšší územně samosprávný celek a také jeho právní postavení, orgány a okruh působnosti.

V hlavě sedmé čl. 99 Ústavy, tedy v oblasti, jež se přímo dotýká územní samosprávy, je výslovně stanoveno: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Ústava dále charakterizuje ve svém čl. 100 odst. 1 územní samosprávné celky jako územní společenství občanů a stanovuje jim právo na samosprávu. Na tento článek plynule navazuje následující čl. 101 odst. 3, který doslova uvádí, že územně samosprávnými celky se rozumí veřejnoprávní korporace, jejichž typickým znakem je vlastnictví majetku a hospodaření dle svého rozpočtu.

Z hlediska mezinárodního práva má neopominutelný a stěžejní význam Evropská charta místní samosprávy, která je v České republice platná od 1. září 1999. Co se týká ústavních a zákonných základů místní samosprávy, tak tato mezinárodní úmluva ve svém čl. 2 říká: „Princip místní samosprávy musí být uznáván zákonodárstvím příslušného státu a v případě potřeby také ústavou.“

1.1 Právní postavení kraje

Jak je uvedeno v čl. 100 odst. 3 Ústavy: „Vytvořit nebo zrušit vyšší územní samosprávný celek lze jen ústavním zákonem.“ Vyšší územně samosprávné celky byly na základě této premisy zřízeny Ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Tento ústavní zákon nabyl účinnosti k 1. lednu roku 2000. Toto datum je tedy i spojeno se vznikem VÚSC. Primárním a stěžejním právním předpisem v souvislosti se vznikem VÚSC je zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), který definuje základní rysy a organizaci kraje.

Kraj neboli vyšší územní samosprávný celek je hned v úvodních ustanoveních Kraje vymezen totožně jako v Ústavě, a to jako „územní společenství občanů, které má právo na samosprávu.“ Zákonodárce se následně v § 1 odst. 2 pokusil charakterizovat VÚSC jako veřejnoprávní korporaci, která disponuje vlastním

majetkem, hospodaří s vlastními příjmy, jež jsou vymezené v zákoně a dále hospodaří s vlastním rozpočtem na základě podmínek uvedených v zákoně. Kraj také vystupuje v právních vztazích vlastním jménem a nese tak odpovědnost, jež vyplývá z těchto dotčených vztahů.

Jinými slovy v situacích, kdy kraj jedná v právních vztazích, vystupuje jako právnická osoba s vlastní právní subjektivitou, resp. v dikci dnešní terminologie právní osobností. Co je nezbytné a velmi důležité v problematice právní osobnosti krajů zmínit, je fakt, že právní osobnost se vždy pojí s územní samosprávou jako takovou. Nikoliv tedy s jednotlivými orgány kraje. Kraj lze dále vymezit několika charakteristickými znaky, jež jsou pro něj typické. Každý kraj musí disponovat vlastním územím, obyvatelstvem, soustavou orgánů, jimiž jedná a uskutečňuje svoji vůli. Dále musí vystupovat v právních vztazích vlastním jménem, tedy, jak jsem již jednou uvedla, zákonodárce jej „obdaroval“ právní osobností. Nesmím opomenout ani pravomoc tzv. právo tvorby, jinými slovy vydávání právních předpisů, což lze označit za jeden z právních základů kraje. Posledním charakteristickým znakem kraje je bezesporu vlastní hospodaření nejen s finančními prostředky. Kraj jako vyšší územní samosprávný celek hospodaří také s vlastním majetkem v mezích vlastního rozpočtu.¹ Za územní základ kraje se považuje území, na kterém kraj vykonává svou působnost, přesněji řečeno vykonává vlastní samostatnou ale i přenesenou působnost, a dále je toto území oddělené hranicemi od jiných VÚSC.² Koho zákon považuje za obyvatelstvo VÚSC, nám jasně stanovuje KrajZ, který ve svém § 12 odst. 1 říká: „Občanem kraje je fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci nebo na území vojenského újezdu v územním obvodu kraje.“ Za primární úkol kraje lze na základě zákonné teze označit povinnost pečovat o všeobecný rozvoj vlastního území a v neposlední řadě i o potřeby svých občanů.³

Co se týká funkcí, které VÚSC plní z hlediska svého postavení, Koudelka ve své knize uvádí následující:

„Obecně kraje jako střední článek veřejné správy mají funkce:

- integrační a koordinační ve vztahu k ostatním institucím na daném území,
- dozorová a koordinační vůči obcím a nižším stupňům územní samosprávy,

¹ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 249 – 250.

² HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo (obecná část)*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 134.

³ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 1 odst. 4).

- přerozdělovací veřejných prostředků v rámci svého území,
- reprezentace a zprostředkování vůči ústřední státní správě.⁴

Dle mého názoru je jednou z nejdůležitějších funkcí kraje právě zprostředkování vztahu mezi státem a obcemi. Já osobně považuji kraj za neopominutelný článek v tomto dotčeném vztahu, jelikož se domnívám, že díky krajským zřízením může probíhat efektivnější spolupráce mezi státem a obcemi. Dalo by se s trochou nadsázky říci, že kraj představuje prostředníka při spolupráci mezi těmito dvěma subjekty. Kraj má v rámci svého postavení blíže jak k obcím, tak i k samému státnímu aparátu. Již od počátku devadesátých let bylo zřejmé, že je potřeba v rámci decentralizace vytvořit určitou entitu, která zajistí plnění úkolů, na které stát ze své povahy nestačí a obci zase v rámci jejího postavení nepřísluší. I to byl, dle mého názoru, jeden z důvodů, proč byly zřízeny VÚSC. Další velký přínos spatřuji v zajištění účelnějšího dohledu nad obcemi při plnění úkolů, který vykonává kraj a který jinak spadá do kompetence státu. Stát tak získal prostor, jenž využil jiným, nebála bych se říci efektivnějším způsobem pro záležitosti, jaké je schopen sám dozorovat a tuto kompetenci po právu svěřil odlišnému subjektu, který se s ním dokáže i ze své povahy lépe vypořádat.

S uvedeným výčtem funkcí VÚSC souvisí postavení krajského zřízení a s ním spojený vztah státu k obcím a krajům. Ústava poskytuje v dotčených člancích vymezení právního vztahu mezi státem a územními samosprávnými celky pouze v obecné rovině. Vztah státu vůči územním samosprávným celkům vymezuje totiž způsobem, který obsahuje pravidlo, jež říká, že stát do činnosti územně samosprávných celků smí zasáhnout pouze způsobem, který stanovuje zákon a jen v případě, pokud to vyžaduje ochrana zákona.⁵ Konkrétněji se touto problematikou budu zabývat v rámci podkapitoly týkající se samostatné a přenesené působnosti.

Jak již bylo uvedeno v samém úvodu této kapitoly, v roce 2000 s účinností ústavního zákona o VÚSC vzniklo čtrnáct vyšších územně samosprávných celků. Přesněji řečeno třináct krajů a hlavní město Praha, které má zcela zvláštní postavení. Hlavní město České republiky je vymezené územím města Prahy a upravuje jej i

⁴ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 250.

⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (čl. 101 odst. 4).

speciální zákon.⁶ Všechny kraje, kromě hlavního města Prahy, jsou územně určeny bývalými okresy, které vymezil zákon z roku 1960 o územním členění státu.⁷

Tyto vyšší územně samosprávné celky jsou vyjmenovány ve zmiňovaném Ústavním zákonu č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, a to v článku 1. Krajskými zřízeními tedy jsou: Středočeský kraj, Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Liberecký kraj, Královéhradecký kraj, Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Jihomoravský kraj, Olomoucký kraj, Moravskoslezský kraj a Zlínský kraj.

1.2 Orgány kraje

Co se týká problematiky organizace VÚSC, tak lze říci, že de facto svým uspořádáním odpovídá organizaci obcí. Zákon o krajích ve svém § 1 odst. 3 taxativně vymezuje orgány, které jsou v dispozici VÚSC. „Kraj je samostatně spravován zastupitelstvem kraje; dalšími orgány kraje jsou rada kraje, hejtman kraje a krajský úřad. Orgánem kraje je též zvláštní orgán kraje zřízený podle zákona.“ Z tohoto výčtu vyjmenovaných orgánů nalezneme v Ústavě zakotvené pouze zastupitelstvo. Zákonodárce tím pravděpodobně vymezil nejdůležitější kolektivní orgán, ať už ve vztahu k VÚSC či obcím.

Vzhledem ke skutečnosti, že samotná charakteristika krajských orgánů je velmi obsáhlá, což dokazuje i fakt, že je upravena například i ve speciálním zákonu, jenž se týká voleb do zastupitelstva,⁸ pokusím se jen ve stručnosti shrnout hlavní rysy a vlastnosti jednotlivých orgánů VÚSC a také jejich stěžejní kompetence.

Dle mého názoru je vhodné začít tím nejvýznamnějším orgánem, a to zastupitelstvem kraje. Počet členů v zastupitelstvu kraje stanovuje taxativně KrajZ. Zastupitelstvo tedy může mít 45 až 65 členů, a to v závislosti na počtu obyvatel na území daného kraje.⁹ Členové zastupitelstva kraje jsou voleni tajným hlasováním obyvatelů kraje, které mají aktivní volební právo. Funkční období zastupitelů trvá 4 roky.¹⁰ Vznik mandátu člena zastupitelstva kraje se váže na okamžik, ve kterém je ukončeno hlasování. Z tohoto závěru vyplývá, že následné vyhlášení výsledků voleb

⁶ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ RICHTER, Jaromír. Kraje a krajské zřízení. *Právní rádce*, 2002, roč. 10, č. 5, s. 32.

⁸ Zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 31 odst. 1).

¹⁰ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (čl. 102).

krajským úřadem je už pouhým deklaratorním konstatováním.¹¹ Pokud se jedná o ukončení funkce zastupitele, Cogan ve své knize uvádí: „Mandát člena zastupitelstva zaniká okamžikem:

- úmrtí člena zastupitelstva,
- odmítnutí slibu člena zastupitelstva nebo složení slibu s výhradou,
- rozhodnutí zastupitelstva nebo ministra vnitra v případě neslučitelnosti funkce, ztráty volitelnosti nebo pravomocného rozhodnutí soudu, kterým byl člen zastupitelstva odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody,
- kdy hejtman obdrží písemné oznámení o odstoupení člena zastupitelstva a
- ukončení hlasování voleb nebo nových voleb.“¹²

Samozřejmostí je, že každý člen zastupitelstva kraje má svá práva a povinnosti, které jsou vymezeny § 34 KrajZ. Za výkon funkce také náleží zastupitelům finanční odměna. Přesná pravidla odměňování opět upřesňuje KrajZ v § 46 a násl.

Nyní je vhodné se věnovat samotným kompetencím zastupitelstva kraje jako celku. Řekněme, že základní tezí či jakýmsi obecným pravidlem kompetencí, kterými zastupitelstvo kraje disponuje, je skutečnost, ze které vyplývá rozhodování zastupitelstva v záležitostech, jež patří do samostatné působnosti. V případě, kdy se jedná o záležitost působnosti přenesené, zastupitelstvo rozhoduje pouze tehdy, pokud tak stanoví zákon.¹³ Zastupitelstvo kraje je dále ze své působnosti oprávněno předkládat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně; předkládat návrhy na zrušení právních předpisů Ústavnímu soudu, pokud se domnívá, že jsou v rozporu se zákonem; vydávat obecně závazné vyhlášky; koordinovat a schvalovat programy územního rozvoje kraje; rozhodovat o tom, zda bude kraj spolupracovat s kraji jinými; schvalovat rozpočet a závěrečný účet kraje; zřizovat a rušit organizační složky kraje a příspěvkové organizace; rozhodovat o vyhlášení krajského referenda, atd.¹⁴ Zde je třeba vyzdvihnout zejména zákonodárnou iniciativu zastupitelstev VÚSC (též zastupitelstvo hlavního města Prahy), jinými slovy řečeno, zastupitelstvo kraje disponuje právem podávat návrhy zákonů Poslanecké sněmovně. Mimo zákona o

¹¹ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 129.

¹² Tamtéž.

¹³ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 35 odst. 1).

¹⁴ Tamtéž (§ 35 odst. 2).

krajích je toto právo zaručeno i přímo Ústavou a také je dále obsaženo v zákonu č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.¹⁵

I když se výčet kompetencí v zákoně zdá být na první pohled taxativní, nesmíme opomenout poslední písm. § 35 odst. 2, které odkazuje na další zákony, jež mohou určit zastupitelstvu kraje další povinnosti. Závěr je tedy takový, že zastupitelstvo kraje má mnohem více pravomocí, než stanovuje samotný KrajZ.

Zákon dále uvádí, jaké rozhodovací činnosti ve věcech majetkoprávních, které se týkají přímo kraje, spadají do pravomocí zastupitelstva kraje.¹⁶ Ty, pro účel této diplomové práce, nebudu již zdlouhavě vypisovat. Ovšem za zmínku určitě stojí § 37, jenž zastupitelstvu kraje dává možnost vyhradit si další pravomoci týkající se samostatné působnosti mimo těch, které jsou již vyhrazené dle § 59 odst. 1 radě kraje.¹⁷

Zastupitelstva kraje mohou v rámci své působnosti zřizovat výbory jako své iniciativní a kontrolní orgány. Výbor je povinen předkládat zastupitelstvu kraje své návrhy a stanoviska. Mezi nejdůležitější výbory patří výbor finanční, výbor kontrolní a výbor pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, jelikož existuje povinnost vyplývající přímo ze zákona, je zřídit v každém kraji. Dále zákon ukládá povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny, a to, pokud se podle posledního sčítání lidu v daném územním obvodu nachází alespoň 5 % občanů, kteří se hlásí k jiné než české národnosti. Výbor má také svého předsedu, jímž je vždy člen zastupitelstva kraje.¹⁸ Další podrobné informace o výborech nalezneme v KrajZ.

Dalším významným orgánem je rada kraje. Ta zaujímá pozici výkonného orgánu zejména ve sféře samostatné působnosti, jelikož ve sféře přenesené působnosti může rozhodovat pouze tehdy, pokud tak stanoví zákon. Rada kraje je odpovědná zastupitelstvu kraje a skládá se z hejtmana, jeho náměstka (náměstků, pokud jich má více) a dalších členů rady. Počet členů rady kraje může být buď 9, nebo 11 členů, a to v závislosti na počtu obyvatel na území daného kraje.¹⁹ Pravomoci, kterými rada kraje disponuje, jsou opět vyjmenovány v KrajZ. Mezi ty, dle mého názoru, nejdůležitější, které bych zmínila, patří zabezpečení hospodaření kraje dle schváleného rozpočtu; přezkum opatření v samostatné působnosti přijatých

¹⁵ GROSPIČ, Jiří. Krajská samospráva v územní reformě veřejné správy. *Právník*, 2005, roč. 144, č. 1, s. 19.

¹⁶ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 36).

¹⁷ Tamtéž (§ 37).

¹⁸ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 251.

¹⁹ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 309.

krajským úřadem; vyřizování návrhů, připomínek a podnětů obcí a právnických osob z územního obvodu kraje; stanovení pravidel pro přijímání a vyřizování petic a stížností; vydávání nařízení kraje; projednávání a řešení návrhů, podnětů a připomínek předložených členy zastupitelstva kraje či komisemi rady a také plnění úkolů, které jsou stanovené zvláštním předpisem, apod. Hned v následujícím odstavci zákona je uvedeno, které záležitosti je rada kraje oprávněna rozhodovat v rámci věcí majetkoprávních.²⁰

Neméně důležitá je také tzv. „zbytková“ pravomoc, v jejímž rámci má rada kraje na starosti věci, které nespádají do pravomoci zastupitelstva, ani si je zastupitelstvo nevyhradilo a zároveň musí být podřazeny do působnosti samostatné. To v praxi znamená, že radě kraje připadnou do pravomoci ty záležitosti, které nejsou zákonem svěřeny jak jí, tak ani zastupitelstvu kraje.²¹

Ohledně pravomocí zastupitelstva a rady kraje je důležité uvést § 4 KrajZ, který v případě nejasností, zda se jedná o věci v působnosti samostatné či přenesené, dává přednost působnosti samostatné, tzn. samosprávě.²²

Komise představují poradní a iniciativní orgány, které mohou být zřízeny radou kraje a zároveň jí jsou ze své činnosti odpovědny. Radě kraje také postupují své náměty a stanoviska.²³ Jejich zakotvení nalezneme opět v KrajZ. Rozdíl mezi komisemi a výbory, mimo jejich zřizovatele, spatřuji v tom, že komise, jak již vyplývá z jejich definice, jsou zejména orgány poradními, kdežto výbory mají funkci orgánů kontrolních.

Hejtman je osoba odpovědná zastupitelstvu kraje a jeho důležitou funkcí je zastupování kraje navenek. Hejtman může mít také jednoho či více zástupců neboli náměstků hejtmána. Pravomoci a odpovědnost hejtmána podrobněji opět zakotvuje KrajZ, pokud bych však měla zmínit alespoň jednu z nejstěžejnějších, tak ji zajisté bude odpovědnost za zabezpečení přezkoumání hospodaření kraje. Dalšími, které budou zmíněny i níže, je ustavení zvláštních orgánů či jmenování a odvolávání ředitele krajského úřadu.²⁴

Dále pouze stručně k tzv. zvláštním orgánům kraje. Zvláštní orgány, které má za úkol zřizovat hejtman kraje v případech, kdy tak stanoví zvláštní zákon, zaujímají

²⁰ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 59).

²¹ HAMPLOVÁ, Jana. Postavení krajů a jejich orgánů. *Právní rádce*, 2003, roč. 11, č. 7, s. 49.

²² Tamtéž.

²³ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 251.

²⁴ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 373.

pozici vykonavatele přenesené působnosti vedle krajského úřadu. Osoba stojící v čele těchto orgánů je podřízena hejtmanovi krajského úřadu a může ji být pouze ta osoba, která není sama hejtmanem a zvláštní zákon nestanoví jinak, která dále osvědčila svou odbornou způsobilost v dané oblasti, pro kterou byl zvláštní orgán zřízen. Mezi zvláštní orgány řadíme například povodňové komise či bezpečnostní radu kraje.²⁵

Složení krajského úřadu zakotvuje ve svém § 68 KrajZ, který říká: „Krajský úřad tvoří ředitel a zaměstnanci kraje zařazení do krajského úřadu. V čele krajského úřadu stojí ředitel. Ředitele v případě nepřítomnosti zastupuje zástupce ředitele. Krajský úřad se člení na odbory a oddělení.“ Primární úlohou krajského úřadu je plnit úkoly, které mu klade zastupitelstvo i rada kraje v rámci samostatné působnosti, dále vypomáhat výborům zastupitelstva a komisím rady kraje s jejich působením a v neposlední řadě působí v přenesené působnosti jako výkonný orgán.²⁶

V čele krajského úřadu, jak již bylo zmíněno, stojí jeho ředitel, který je zároveň jeho zaměstnancem i vedoucím. Jmenování a odvolávání ředitele má v kompetenci hejtman, avšak musí k tomu mít předchozí souhlas ministra vnitra. Hejtmanovi je odpovědný ředitel krajského úřadu, a to za plnění úkolů, které jsou svěřeny krajskému úřadu jako takovému.²⁷ Práva a povinnosti, kterými ředitel krajského úřadu disponuje, jsou opět konkrétně vymezené v § 69 KrajZ.

1.3 Samostatná a přenesená působnost kraje

Na začátku třetí podkapitoly považuji za důležité vymežit a osvětlit vůbec pojem působnost. Hendrych uvádí, že „působnost veřejné správy vyjadřuje okruh úkolů, které zákon vymezuje určitému subjektu veřejné správy nebo konkrétnímu vykonavateli veřejné správy.“²⁸ Působnost tedy chápeme jako určitou oblast záležitostí, kterou může daný subjekt sám spravovat či ovlivňovat.

Dle mého názoru rozlišujeme základní druhy působnosti na místní, časovou, věcnou a osobní působnost. Pokud bychom tyto působnosti měli aplikovat na VÚSC, místní neboli územní působnost by byla určena územními hranicemi kraje. Časová působnost určuje fakt, kdy na daném území kraj vznikl. U osobní působnosti je

²⁵ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 336.

²⁶ PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 373.

²⁷ KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 320.

²⁸ HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 903.

možné říci, že rozhodnutí kraje se v zásadě vztahuje na všechny osoby na území daného kraje (tzn. osoby fyzické i právnické, ale také na ty, kteří nejsou občany kraje).²⁹ Věcnou působnost určuje okruh společenských vztahů veřejné správy, jenž je právními předpisy územní samosprávy spravován. V rámci věcné působnosti je důležité, aby právní předpisy kraje upravovaly pouze místní záležitosti veřejné správy, které jim byly svěřeny. Právní předpis kraje tedy nesmí překročit jemu danou věcnou působnost, to znamená, že například nemůže ve svých předpisech upravovat trestný čin a trest. Zároveň by také neměl upravovat to, co již bylo upraveno zákony nebo jinými právními předpisy vydanými k jejich provedení, samozřejmě pokud zákon nepovoluje rozdílnou úpravu pro určitá území. Tato zmiňovaná působnost zahrnuje jak samostatnou, tak i přenesenou působnost.³⁰ Je třeba říci, že mimo věcné působnosti mohou právní předpisy kraje některou z ostatních uvedených působností omezit, například tak, že daný předpis bude účinný pouze po určitou dobu.

I když zákony a většina literatury dělí působnost na samostatnou a přenesenou, Cogan zastává jiný názor a ve své knize se přiklání k dělení působnosti na tzv. veřejnoprávní a soukromoprávní. Toto dělení je založeno na rozdílech v metodách, nikoliv na odlišných oblastech působnosti. Za soukromoprávní působnost Cogan považuje činnost, která je prováděna soukromoprávními prostředky. Naopak na veřejnoprávní působnost nahlíží jako na činnost prováděnou nástroji práva veřejného.³¹ Já však ve své práci budu reflektovat standartní rozlišení, které poskytuje zákon.

Ústavní zakotvení působnosti územních samosprávních celků je poměrně dosti úzké. K samostatné působnosti Ústava uvádí jen to, že působnost zastupitelstev lze vyhradit pouze zákonem, dále, že zastupitelstva jsou oprávněna v rámci své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky a také to, že zastupitelstva obce mohou v rámci samosprávy rozhodovat pouze v případech, které nejsou svěřeny zákonem zastupitelstvu VÚSC.³² Výkon státní správy, podle Ústavy, může být svěřen orgánům samosprávy, jestliže tak zákon stanoví.³³

²⁹ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 90.

³⁰ KOUDELKA, Zdeněk. *Působnost právních předpisů územní samosprávy – část I.* [online]. epravo.cz, 17. 9. 2003 [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pusobnost-pravnich-predpisu-uzemni-samospravy-cast-i-22023.html>>.

³¹ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 90 – 91.

³² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (čl. 104).

³³ Tamtéž (čl. 105).

Zákon o krajích ve svých obecných ustanoveních uvádí, že v rámci pojmu samostatné působnosti se kraj stará o své záležitosti, přičemž do této činnosti kraje mohou státní orgány zakročit jen, pokud to vyžaduje ochrana zákona a způsobem, který zákon stanovuje. Zákon však může rozsah této působnosti omezit. Na rozdíl od působnosti přenesené, která de facto znamená, že výkon státní správy je dán do „rukou“ orgánů kraje a ty musí její provádění zabezpečit, čímž se z krajů stávají správní obvody.³⁴ Jak si lze tudíž dovodit z textu zákona, v rámci přenesené působnosti může stát do činnosti kraje mnohem více zasahovat, protože jej zákon nijak neomezuje.

Samostatná působnost tedy zahrnuje záležitosti patřící k zájmu kraje a jeho občanů, pokud nespádají do působnosti přenesené. Platí zde tzv. výhrada zákona, to jinými slovy znamená, že při výkonu samostatné působnosti se kraj řídí pouze zákonem.³⁵ Samostatná působnost ve skutečnosti určuje hranice samosprávy a je prováděna zejména zastupitelstvem. Pokud jde o konkrétní věci, které do této působnosti spadají, jedná se hlavně o pravomoci jednotlivých orgánů, které jsou uvedeny v KrajZ (mimo vydávání nařízení kraje). Kromě zákona o krajích je možné i v ostatních zvláštních zákonech najít základ samostatné působnosti, např. v zákoně o odpadovém hospodářství, památkové péči či zdravotnictví.³⁶ V rámci zmiňované působnosti kraj také spolupracuje s obcemi, musí ale dávat pozor, aby tím nezasahoval do jejich působnosti.³⁷ Kraje by také měly v rámci možností s obcemi dopředu projednávat záležitosti týkající se právě jejich působnosti.³⁸

Jak již bylo uvedeno výše, kraj má na starosti a spravuje v rámci přenesené působnosti pouze ty úkoly, jež na něj přenesl zákon jako výkon státní správy. Tím, že nevykonává samosprávu, nevystupuje přímo za sebe, ale jedná za stát a jeho jménem. Povinnost zajišťovat výkon této působnosti má především rada kraje.³⁹ Co je ovšem trochu zvláštní, že stát za tento výkon státní správy nemá povinnost zaplatit celé jeho náklady, ale stačí, aby kraji dal pouze částečný příspěvek na náklady.⁴⁰

³⁴ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 2).

³⁵ ŠROMOVÁ, Eva. *Tvorba místních předpisů*. Praha: ASPI, 2005, s. 30.

³⁶ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 93.

³⁷ § 35 odst. 1 zákona č. 128/2000 Sb.: „Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou zákonem svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěřil zákon.“

³⁸ ŠROMOVÁ, Eva. *Tvorba místních předpisů*. Praha: ASPI, 2005, s. 30.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 94.

Co se týká vydávání právních předpisů kraje, jak vyslovil i Ústavní soud, zastupitelstva územních samosprávných celků jsou k vydávání obecně závazných vyhlášek v rámci své působnosti zmocněna Ústavou (čl. 104 odst. 3) přímo, to znamená, že již nepotřebují žádné další zmocnění (mimo ukládání daní a poplatků – čl. 11 odst. 5 LZPS). Kdežto vydávání nařízení, právních předpisů v rámci působnosti přenesené ve smyslu čl. 79 odst. 3 Ústavy, vyžaduje ještě výslovné zmocnění zákonem.⁴¹

Jak už zmiňuje sám zákon, obecně závazné vyhlášky jsou vydávány zastupitelstvem kraje a v mezích samostatné působnosti jimi lze fyzickým a právníkům osobám stanovovat povinnosti v případech, kdy tak stanoví zákon.⁴² U obecně závazné vyhlášky stačí, aby byla v souladu se zákonem.⁴³ Pokud se jedná o nařízení ve formě právních předpisů v přenesené působnosti, ty mohou být radou kraje vydány jen na základě a v mezích zákona, a to pouze za podmínky, jestliže je k tomu kraj přímo zákonem zmocněn.⁴⁴ U nařízení rady kraje však nestačí pouhý soulad se zákonem, ale nařízení nesmí být také v rozporu s právními předpisy, které vydala vláda či ústřední správní úřady.⁴⁵

Platnost zmíněných právních předpisů kraje se váže na den, kdy jsou zveřejněny ve Věstníku právních předpisů kraje a jejich účinnost zpravidla nastává patnáctým dnem po vyhlášení ve Věstníku, pokud ovšem není stanovena na jiné datum.⁴⁶ Platnost neboli okamžik, kdy se předpis vyhlášením stává součástí právního řádu, je podmínkou účinnosti. Účinnost naopak znamená, že se právní předpis již aplikuje a vyplývají z něj práva a povinnosti. V případě naléhavého obecného zájmu lze stanovit, že právní předpis nabyde účinnosti dříve než patnáctým dnem po jeho vyhlášení.⁴⁷

Dozor nad výkonem samostatné působnosti provádí Ministerstvo vnitra s dalšími příslušnými ministerstvy a ještě společně s ústředními správními orgány. Tento následný dozor by měl posuzovat dodržování zákonnosti, aniž by při tom zasáhl do samostatné působnosti kraje.⁴⁸ V této souvislosti Ústavní soud ve svém

⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 45/06.

⁴² Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. (§ 6).

⁴³ Tamtéž (§ 8 odst. 1).

⁴⁴ Tamtéž (§ 7).

⁴⁵ Tamtéž (§ 8 odst. 1).

⁴⁶ Tamtéž (§ 8 odst. 2, odst. 4).

⁴⁷ KOUDELKA, Zdeněk. *Právní předpisy samosprávy*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2008, s. 122 – 124.

⁴⁸ PIPKOVÁ, Hana. Kontrolní mechanismy ve veřejné správě. *Právní rádce*, 2000, roč. 8, č. 10, s. 21.

nálezu zmínil: „Zásah státu podle čl. 101 odst. 4 Ústavy České republiky nesmí být v rozporu s ústavně zakotvenými znaky samosprávy a je přípustný toliko tehdy, pokud to ochrana zákona nepochybně vyžaduje.“⁴⁹ Ústavní soud tím chtěl vyjádřit, že pokud má být respektována myšlenka právního státu, musí být i chování státu v naprostém souladu s právem a místní samospráva jako forma veřejné moci, která je státem v daném rozsahu schválena, musí disponovat právní jistotou a být před zásahy státu dostatečně chráněna.⁵⁰ Pokud tedy Ministerstvo vnitra zjistí, že obecně závazná vyhláška či její část není v souladu se zákonem, vyzve kraj, aby učinil nápravu. Kraj tak musí učinit do 60 dnů ode dne, kdy mu byla výzva doručena, jinak Ministerstvo vnitra pozastaví její účinnost a znovu dá kraji lhůtu, ve které může zjednat nápravu. Pokud by se však jednalo o jasný rozpor vyhlášky s lidskými právy a základními svobodami, ministerstvo nemá povinnost dávat lhůtu a rovnou může sistovat její účinnost. Jestliže zastupitelstvo kraje uvede vyhlášku do souladu se zákonem, ministerstvo své rozhodnutí o pozastavení účinnosti zruší. Nesouhlasí-li kraj s rozhodnutím ministerstva, může proti němu podat rozklad. Není-li podán rozklad a zastupitelstvo kraje ani neodstraní nedostatky vyhlášky, podá Ministerstvo vnitra Ústavnímu soudu návrh na zrušení obecně závazné vyhlášky. Zastupitelstvo kraje může odstranit nedostatky ještě v době před rozhodnutím Ústavního soudu, tuto skutečnost okamžitě sdělí Ústavnímu soudu i ministerstvu, které svoje rozhodnutí o pozastavení účinnosti zruší.⁵¹

Po mém porovnání právní úpravy dozoru nad obecně závaznou vyhláškou kraje v rámci samostatné působnosti a dozorem nad nařízením kraje v rámci výkonu působnosti přenesené lze konstatovat, že kromě pár odchylek dozor nad nařízením kraje de facto odpovídá dozoru v předchozím odstavci. Rozdíl se vyskytují zejména v tom, že nařízení kraje musí být, mimo souladu se zákonem, v souladu také s jinými právními předpisy. U nařízení kraje je dozor svěřen do rukou věcně příslušného ministerstva či jiného ústředního správního úřadu. Ke zjednání nápravy nařízení kraje jsou oprávněné příslušné orgány kraje. A poslední rozdíl nacházím v tom, že proti rozhodnutí o pozastavení účinnosti nařízení kraje nelze podat rozklad, jako tomu bylo u obecně závazné vyhlášky kraje.

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2002, sp. zn. IV. ÚS 331/02.

⁵⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2002, sp. zn. IV. ÚS 331/02.

⁵¹ ŠEMORA, Vítězslav. *Dozor a kontrola nad samostatnou a přenesenou působností svěřenou orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy*. Praha: Linde, 2007, s. 90 – 94.

Dozor může ministerstvo či příslušné ústřední správní úřady vykonávat samozřejmě také nad jinými úkony kraje jak v samostatné, tak přenesené působnosti.

2 Ochrana životního prostředí na úrovni kraje

V úvodu této kapitoly považuji za stěžejní vysvětlit, co přesně se rozumí pojmem ochrana životního prostředí. Na tuto otázku nalezneme jednoznačnou odpověď v zákoně o životním prostředí, který za ochranu životního prostředí považuje postupy, jejichž cílem je působit preventivně před znečišťováním či poškozováním životního prostředí, nebo toto znečišťování či poškozování omezovat a zabraňovat mu. Přičemž tato ochrana směřuje nejen k ochraně životního prostředí jako celku, ale vztahuje se také na jednotlivé složky, druhy organismů či konkrétní ekosystémy.⁵²

Pokud se budeme zabývat již samotným ústavním zakotvením, sama Preambule Ústavy hovoří o odhodlání střežit zděděné přírodní bohatství. V čl. 7 Ústavy nalezneme zmínku o životním prostředí, dle kterého stát pečuje o přírodní zdroje tak, aby byly šetrně užívány, a zavazuje se ochraňovat přírodní bohatství. Samotná Ústava už žádné další ustanovení ochraně přírody nevěnuje.

Je nutno říci, že zlomovým předpisem nejvyšší právní síly se stala až Listina základních práv a svobod. Ta již konkrétněji poskytuje ústavní základy ochrany životního prostředí. Pro problematiku životního prostředí je stěžejním článkem čl. 35 LZPS, který mimo toho, že stanovuje subjektivní práva jedinců, všem ukládá i povinnost.⁵³ Zmíněný článek totiž říká, že každý jedinec disponuje právem na příznivé životní prostředí, stejně tak na včasné poskytování ucelených informací nejen o jeho stavu, ale také o přírodních zdrojích. Zároveň je však povinností každého, kdo vykonává svá práva a povinnosti, neohrožovat či nepoškozovat životní prostředí a další přírodní zdroje a kulturní památky.⁵⁴ K tomuto článku se vztahuje i důležitá judikatura Ústavního soudu, ve které zmiňuje: „Čl. 35 Listiny základních práv a svobod zakotvující právo na příznivé životní prostředí a včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů na právnické osoby vztahovat nelze. Je zřejmé, že práva vztahující se k životnímu prostředí přísluší pouze osobám fyzickým, jelikož se jedná o biologické organismy, které – na rozdíl od právnických osob – podléhají eventuálním negativním vlivům životního prostředí.“⁵⁵

⁵² Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů. (§ 9).

⁵³ CHARVÁT, Radim. *Právo na příznivé životní prostředí* [online]. epravo.cz, 13. 6. 2001 [cit. 24. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-priznive-zivotni-prostredi-9054.html>>.

⁵⁴ Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (čl. 35).

⁵⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 282/97.

Vedle ústavního zakotvení dále pojednává o ochraně životního prostředí velké množství právních předpisů, jež disponují nižší právní silou. Jejich cíl však zůstává společný – chránit a regulovat životní prostředí.

Co se týká organizace ochrany životního prostředí, podílí se na ní celá řada institucí, mezi něž se řadí i kraj, a jemuž zákonodárce přiznává neopominutelnou roli. Tato role je dána především tím, že se jedná o územní správu, která patří mezi tzv. primární rozhodovací místa o jednotlivých otázkách a ze své pozice mají věcně i územně k ekologickým problémům blízko.⁵⁶

2.1 Ochrana přírody a krajiny

Právní úpravu ochrany přírody a krajiny zakotvuje zákon č. 114/1992 Sb. Ten hned v úvodních ustanoveních říká, co za ochranu přírody a krajiny považuje. Jedná se tedy o vymezenou péči o krajinu, její vzhled a přístupnost a o živé i neživé části přírody. Mezi živou přírodu patří volně žijící živočichové, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva a ekologické systémy. Naopak mezi neživé části přírody zákon zahrnuje paleontologické nálezy, nerosty, horniny či geologické celky. Přičemž zmiňovanou „vymezenou péčí“ se rozumí určitý soubor činností a prostředků, jež jsou stanoveny tímto zákonem či jiným právním předpisem. Tuto vymezenou péči zabezpečuje nejen stát, ale také právnické a fyzické osoby.⁵⁷

Hned v úvodu je důležité zmínit, že působnost, která je stanovena vyššímu územně samosprávnému celku, je ve většině případů působností přenesenou. Toto ustanovení ZOPŘK je zde proto, aby nebudilo pochybnosti, o jakou působnost se jedná s ohledem na § 4 KrajZ.⁵⁸ Existují však i určité případy, kdy kraj vykonává v oblasti ochrany přírody a krajiny působnost samostatnou. Těmito případy jsou hned první dva odstavce § 77a ZOPŘK, které kraji přisuzují, aby společně s Ministerstvem životního prostředí zpracovával prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody na jeho správním území. Dále je kraj v rámci svého správního obvodu oprávněn vydávat nařízení týkající se zřízení, zrušení přírodních parků či omezení jejich využití a také nařízení o zřízení a zrušení přírodních rezervací a památek či jejich ochranných pásem. Do působnosti krajů však nespádají národní parky, chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace, národní přírodní památky či jejich

⁵⁶ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 65.

⁵⁷ MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 77.

⁵⁸ Tamtéž, s. 342.

ochranná pásma a též vojenské újezdy.⁵⁹ Je třeba říci, že nad územími přírodních rezervací, přírodních památek a jejich ochranných pásmech pak krajský úřad zajišťuje péči, ale to již v rámci výkonu státní správy a v rozsahu působnosti obcí všech stupňů.⁶⁰

V oblasti vydávání rozhodnutí je krajský úřad oprávněn rozhodovat o případném omezení výkonu práva rybařství či myslivosti v oblasti přírodních rezervací. Dále může prostřednictvím rozhodnutí či opatření obecné povahy povolovat výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin i živočichů. Neučiní-li tak povinná osoba sama, zákon krajskému úřadu přiznává pravomoc uložit rozhodnutím zajištění či použití určitých prostředků, aby nedocházelo k nadměrnému zraňování či úhynu živočichů a rostlin nebo zničení jejich biotopů, jestliže jde o zvláště chráněné druhy.⁶¹

Krajský úřad může dále v rámci svého správního obvodu vydávat závazná stanoviska ke schválení lesních hospodářských plánů a k lesním hospodářským osnovám či uplatňovat stanoviska nejen k zásadám územního rozvoje, ale také k územním plánům obcí s rozšířenou působností vzhledem k zájmům, které jsou chráněny tímto zákonem. K dalším územním či regulačním plánům mohou uplatňovat stanoviska, jestliže k tomu není příslušný jiný orgán ochrany přírody. Krajský úřad je také oprávněn kupříkladu k vydávání předchozích stanovisek, a to k nezbytným zásahům do přirozeného vývoje ohrožených druhů živočichů či k vydávání závazných stanovisek k řízením dle zákona o myslivosti. Zákon krajskému úřadu také umožňuje vydávat povolení, příkladem může být povolení k průzkumu či výzkumu jeskyní. V této souvislosti je jejich další kompetencí povolování výjimek ze zákazů, a to ze zákazů stanovených pro jeskyně, v přírodních rezervacích a přírodních památkách, u zvláště chráněných nerostů či ze zákazu poškozovat evropsky významné a sporné lokality.⁶²

Krajský úřad samozřejmě disponuje také kompetencí vydávat souhlasy, například k činnostem v ptačích oblastech, k činnostem a zásahům, jež jsou určeny v bližších ochranných podmínkách přírodních rezervací a přírodních památek. Dále k činnostem a zásahům, které jsou vázány předchozím souhlasem orgánu ochrany

⁵⁹ PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 s komentářem a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 230.

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. (§ 77a).

⁶² Tamtéž.

přírody v ochranných pásmech přírodních rezervací a přírodních památek. Nezbytný souhlas krajského úřadu je také třeba k činnostem v ochranném pásmu, a to k užití chemických prostředků, změně kultury pozemku či stavebním, terénním nebo vodohospodářským úpravám.⁶³

V neposlední řadě je svěřena krajskému úřadu také činnost kontrolní. Ve svém obvodu působnosti krajský úřad vykonává státní dozor tak, že kontroluje, jestli jsou respektovány zájmy ochrany přírody a krajiny, zejména pak, zda je dodržován ZOPŘK a společně s ním i prováděcí předpisy. S tím samozřejmě také souvisí dohled nad dodržováním vydaných rozhodnutí, závazných stanovisek ve sféře ochrany přírody a krajiny, nad plněním povinností, jež byly předpisy stanoveny fyzickým či právnickým osobám atd.⁶⁴ Nelze opominout ani fakt, že v přenesené působnosti krajské úřady dozorují nad obcemi, a to nad výkonem jejich samostatné i přenesené působnosti, jak vyplývá ze zákona o krajích. Pokud během tohoto dozoru dojde ke zjištění závad ze strany krajského úřadu, disponuje oprávněním uložit příslušným subjektům opatření za účelem odstranění zjištěných závad.⁶⁵

2.2 Ochrana ovzduší

Ochrana ovzduší je právně upravena v poměrně novém zákonu č. 201/2012 Sb., jenž nahradil původní zákon z roku 2002. Oproti předchozí právní úpravě nezahrnuje problematiku světelného znečištění a byla také odstraněna část týkající se ozónové vrstvy Země a klimatického systému Země. Tuto problematiku upravuje již samostatný zákon č. 73/2012 Sb.⁶⁶

Ovzduší je složkou životního prostředí, jež vytváří nejen podmínky existence, ale představuje i základní předpoklad dalšího vývoje organismů. Ochrana ovzduší tudíž tvoří nepostradatelnou součást ochrany životního prostředí, která je uskutečňována zejména pomocí prevence před znečištěním ovzduší či následného omezování a odstraňování. V rámci lidské činnosti a různých procesů, jež se odehrávají v přírodě, se do ovzduší uvolňují různé znečišťující látky, které nejsou

⁶³ Tamtéž (§ 77a ve spojení s § 37 odst. 2).

⁶⁴ Tamtéž (§ 85 odst. 1).

⁶⁵ MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 320.

⁶⁶ TOMÁŠKOVÁ, Veronika. Nový zákon v oblasti ochrany ovzduší. *České právo životního prostředí*, 2012, roč. 12, č. 32, s. 17.

jeho přirozenou součástí. Pokud mají navíc tyto látky negativní vliv na zdraví člověka, případně na činnost ekosystémů, hovoříme o znečištění ovzduší.⁶⁷

Zákon v tomto případě přiznává krajskému úřadu pravomoc vydávat stanoviska k územním a regulačním plánům obce během jejich pořizování. Poskytuje také závazná stanoviska týkající se umístění stacionárního zdroje či stavby a její změny stacionárního zdroje, který je uveden v příloze druhé OvZ k řízením podle jiného právního předpisu.⁶⁸ Tím bývá například stavební zákon.⁶⁹ Krajský úřad taktéž disponuje právem vydávat povolení provozu stacionárního zdroje, jež je opět uvedený ve zmíněné příloze zákona.⁷⁰

Obecně je možné říci, že zásadní roli sehrávají krajské úřady v povolování významných stacionárních zdrojů, a to u tzv. zdrojů vyjmenovaných. Pro zdroje, jež příloha č. 2 nezmiňuje, není obligatorní povolení provozu a pravomoci k nim vykonávají hlavně obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Na druhou stranu krajské úřady nejsou oprávněny vést správní řízení ve věci udělování nápravných opatření a pokut za neplnění povinností stanovených zákonem či povolením provozu, jelikož tato řízení jsou v kompetenci České inspekce životního prostředí.⁷¹

2.3 Ochrana vody

Základním právním pramenem úpravy týkající se ochrany vod je tzv. vodní zákon č. 254/2001 Sb. Tento zákon má poměrně širokou působnost a jeho předmětem a účelem je zabezpečení vyváženosti dvou základních veřejných zájmů, co se oblasti vod týká, a to jejich užívání a jejich ochrany. Konkrétním účelem zákona je tedy zejména ochrana podzemních a povrchových vod a zachování či dokonce zlepšení jejich jakosti, hospodárné využití vodních zdrojů, snaha minimalizovat nepříznivé účinky jako jsou povodně či sucho, ochrana vodních ekosystémů a v neposlední řadě zásobování obyvatelstva pitnou vodou.⁷² Je třeba říci, že povrchové ani podzemní vody v důsledku své neovladatelnosti nejsou předmětem vlastnického práva. Okamžik, kdy již přestávají být věci bez pána (*res nullius*), a

⁶⁷ MORÁVEK, Jiří, VÍCHA, Ondřej a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2 – 3.

⁶⁸ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. (§ 11 odst. 2).

⁶⁹ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁰ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. (§ 11 odst. 2).

⁷¹ MORÁVEK, Jiří, VÍCHA, Ondřej a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 322.

⁷² HORÁČEK, Zdeněk, KRÁL, Miroslav a kol. *Vodní zákon č. 254/2001 Sb. v úplném znění s komentářem*. Praha: Soudy, 2011, s. 13 – 14.

stávají se tak předmětem vlastnického práva, nastává, když dojde z těchto vod k jejich odebrání.⁷³

Povrchovými vodami se myslí vody, jež se nalézají na zemském povrchu, i když částečně protékají zakrytými úseky pod zemským povrchem nebo v nadzemních vedeních. Jsou jimi například vody v korytech vodních toků či vody srážkové, nemají-li vlastní koryto. Naopak vodami podzemními jsou vody pod zemským povrchem v pásmu nasycení v přímém styku s horninami. Sem spadají například i vody ve studních do okamžiku, kdy se dostanou do čerpadla, poté se stávají již vodou odebranou.⁷⁴

Mezi kompetence, jimiž disponuje krajský úřad jako vodoprávní úřad, patří uplatňování stanovisek k územním plánům obcí s rozšířenou působností a zásadám územního rozvoje; schvalování manipulačních plánů vodních děl. Dále se vyjadřuje v rámci své kompetence ke stavbám, pokud rozhodujícím způsobem ovlivňují nakládání s vodami, ochranu vod, ochranu proti povodním a také v případě, pokud si to krajský úřad vyhradí.⁷⁵

Rovněž krajský úřad rozhoduje v pochybnostech, zda se jedná o vody povrchové či podzemní; v pochybnostech o jaké nakládání s vodami se jedná; nebo v případech, zda se jedná o odpadní vody. Dále rozhoduje ve věcech, ve kterých mu přísluší povolovat vodní díla a také o ostatních záležitostech týkajících se těchto vodních děl a o ochranných pásmech vodních zdrojů s nimi souvisejících. Krajský úřad může využít možnost tzv. výhrady a rozhodovat o zařazení vodního díla do kategorií z hlediska technickobezpečnostního dohledu.⁷⁶

Zákon krajskému úřadu také umožňuje vydávat povolení při nakládání s vodami k využívání energetického potenciálu na významných vodních tocích v případech, kdy si to vyhradí; při vypouštění odpadních vod z těžby a zpracování uranových rud, jaderných elektráren a odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných či nebezpečných látek do vod povrchových, nebo při čerpání znečištěných podzemních vod za účelem snížení jejich znečištění a jejich následné vypouštění, atd. K dalším pravomocím krajského úřadu patří i kontrola provádění

⁷³ KRECHT, Jaroslav. Vody a jejich právní povaha. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 23 – 24, s. 844.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů. (§ 107 odst. 1).

⁷⁶ Tamtéž.

technickobezpečnostního dohledu nad vodními díly, jež povoluje či ukládání opatření, která stanovují programy opatření ve veřejném zájmu.⁷⁷

Dalším právním předpisem, kde má VÚSC své kompetence v samostatné i přenesené působnosti, je zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích. Co se týká samostatné působnosti, zde kraj zaujímá významnou funkci, jelikož je jeho úkolem zajistit zpracování a schválení plánu rozvoje vodovodů a kanalizací na svém území.⁷⁸ Naopak v rámci působnosti přenesené krajské úřady vydávají povolení k provozování vodovodu nebo kanalizaci či tyto povolení mění a ruší. V případech krizových situací by také měly připravit systémové zajištění zásobování pitnou vodou a odvádění odpadních vod.⁷⁹

2.4 Ochrana zemědělského půdního fondu

Ochrana zemědělského půdního fondu je upravena zákonem č. 334/1992 Sb. Co se rozumí pod pojmem zemědělský půdní fond, stanovuje zmíněný zákon o ochraně zemědělského půdního fondu ve svém § 1. Charakterizuje jej jako: „základní přírodní bohatství naší země, nenahraditelný výrobní prostředek umožňující zemědělskou výrobu a je jednou z hlavních složek životního prostředí.“ Půdní fond jako předmět této ochrany zahrnuje jak zemědělské pozemky, které zahrnují obdělávané i dočasně neobdělávané, tak pozemky nezemědělské, jejichž užití je však se zemědělskou výrobou spojeno.⁸⁰

Zákon také jasně zmiňuje, co konkrétně zemědělský půdní fond tvoří. Jsou jimi chmelnice, vinice, zahrady, orná půda, ovocné sady, trvalé travní porosty i již uvedená půda, která sice dočasně obdělávána není, ale dříve byla a do budoucna být obhospodařována opět má. Dále zahrnuje také rybníky s chovem ryb či vodní drůbeží a nezemědělskou půdu potřebnou k zajišťování zemědělské výroby, jako jsou polní cesty, pozemky se zařízením pro polní závlahy, závlahové vodní nádrže, odvodňovací příkopy, hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, technická protierozní opatření apod.⁸¹

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů. (§ 4).

⁷⁹ Tamtéž (§ 28).

⁸⁰ DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 299 – 300.

⁸¹ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů. (§ 1 odst. 2, 3).

Cílem ochrany zemědělského půdního fondu je snaha o snížení úbytku zemědělské půdy a umisťovat ji do míst, kde se předpokládá méně závažný dopad na životní prostředí. Dalším z významných cílů je bezesporu vytvoření míst pro znovunavrácení dočasně odňatých a nevyužitých zemědělských pozemků k zemědělské výrobě; pečování o kvalitu zemědělské půdy, a zabraňování tak ztrátám úrodné vrstvy a v neposlední řadě předcházet znečišťování a následnému odstraňování znečištěné půdy.⁸²

Krajský úřad v oblasti ochrany zemědělského půdního fondu disponuje oprávněním uplatňovat stanoviska jak k územně plánovací dokumentaci za předpokladu, že tato záležitost nespadá do působnosti jiného orgánu ochrany zemědělského půdního fondu, tak i k návrhům na samostatné vymezení zastavěného území, kromě zastavěného území hlavního města Prahy a obcí, ve kterých je sídlo kraje. Vydává souhlasy k návrhům na stanovení dobývacích prostorů v případě, že se návrh týká zemědělského půdního fondu do 20 ha a také v případech odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, jež zaujímá výměru větší než 1 ha s maximální velikostí do 10 ha včetně. U případů dočasného odnětí či odnětí trvalého avšak s dočasným odvodem vydává potvrzení o ukončení rekultivace – to se týká samozřejmě souhlasů jím vydaných.⁸³

Pokud jde o kompetenci vyjadřování se, krajský úřad poskytuje svá vyjádření k návrhům tras nadzemních a podzemních vedení a jejich součástí za podmínky, že přesahují území, kde svoji působnost vykonává obecní úřad s rozšířenou působností a zároveň nespadá ani do působnosti Ministerstva životního prostředí. Dále se vyjadřuje k návrhům tras celostátních drah a jejich součástí, jež nepřesahují teritorium daného kraje a také k návrhům tras pozemních komunikací, vodních cest a jejich součástí, které opět nepřesahují území daného kraje, ale v tomto případě zároveň přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností.⁸⁴

Krajský úřad rovněž dohlíží nad výkonem státní správy v oblasti ochrany zemědělského půdního fondu, který vykonávají obecní úřady s rozšířenou působností na území daného kraje. Tento dohled spočívá v provádění kontrolní činnosti, kontrole plnění jejich úkolů a v dávání podnětů k uplatnění opatření za

⁸² DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 300 – 301.

⁸³ Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů. (§ 17a).

⁸⁴ Tamtéž.

účelem odstranění zjištěných závad v rámci své působnosti. Kontroluje také, zda jsou plněny souhlasy, které vydal, resp. jejich podmínky, včetně provádění rekultivací a opatření k nápravě. Tato opatření, jež ukládá sám krajský úřad, slouží k nápravě závadného stavu, který vznikl neplněním podmínek specifikovaných v jeho vydaném souhlasu.⁸⁵

2.5 Ochrana lesa

Ochranou lesa se zabývá tzv. lesní zákon č. 289/1995 Sb. Podstatou tohoto zákona je bezpochyby upravit vztahy zajišťující všestrannou péči o les včetně jeho obnovy. Primárně má péče o les a jeho případná obnova za úkol zajistit, že les bude v budoucnosti nadále schopen zastávat všechny své přirozené funkce. Cílem této úpravy je tedy zejména zachování lesa jako národního bohatství. Tím, že les tvoří jednu z nenahraditelných složek životního prostředí, se vyjadřuje i veřejný zájem na právní úpravě, ze které plynou pro jeho vlastníky i jiné osoby určité povinnosti a omezení, jež v jisté míře zasahují i do vlastnického práva.⁸⁶

Krajský úřad je oprávněn rozhodovat ve věcech týkajících se zařazení lesů do kategorie lesů ochranných, případně lesů zvláštního určení kromě lesů vojenských. Dále rozhoduje o prozatímním omezení či úplném vyloučení vstupu do lesa, anebo o nutných opatřeních za účelem odvrácení hrozícího nebezpečí. V obou případech však za podmínky, že záležitost přesahuje správní obvod obce s rozšířenou působností.⁸⁷

Zákon také krajskému úřadu přiznává oprávnění ukládat různá opatření. Těmi jsou například opatření k odstranění zjištěných nedostatků, ke zlepšení stavu lesů a plnění jejich funkcí, anebo opatření, která jsou v zájmu účelového hospodaření v lesích ochranných a zvláštního určení a odchyľují se od znění tohoto zákona. V případě, že někdo neplní své povinnosti, které mu uložil v rozhodnutí orgán kraje, může mu krajský úřad uložit pokutu.⁸⁸

Do kompetence krajského úřadu náleží také možnost uplatňovat svá stanoviska k územním plánům obcí s rozšířenou působností či k územně plánovací dokumentaci, podle níž se mají umístit sportovní a rekreační stavby na území

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ DROBNÍK, Jaroslav, DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 1 – 2.

⁸⁷ Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. (§ 48a odst. 1).

⁸⁸ Tamtéž.

k plnění funkce lesa. Dále je oprávněn zřizovat a rušit lesní stráž, jejímž polem působnosti je území kraje. Krajský úřad rovněž poskytuje souhlas k vydání územního rozhodnutí, jímž má být zasáhnuto opět do pozemků určených k plnění funkce lesa, a to, jestliže se zásah týká výměry 1 ha a větší či těžbou nevyhrazených nerostů.⁸⁹

Krajskému úřadu je LesZ rovněž umožněno vyjadřovat se k návrhům celostátních tras, liniových staveb a jejich částí, jestliže jsou v územní působnosti kraje; schvalovat plány vlastníků lesů a povolovat jejich změny. Nesmíme opomenout ani vykonávání dozoru nad orgány státní správy, fyzickými a právníckými osobami v oblasti dodržování tohoto zákona, předpisů, jež jsou vydány k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jejich základě (opět mimo lesy vojenské).⁹⁰

2.6 Ochrana v odpadovém hospodářství

Odpadové hospodářství je poměrně mladým odvětvím, jelikož první zákon o odpadech byl vytvořen až v roce 1991. Do té doby nebylo na našem území nakládání s odpady nijak zákonodárně upraveno a kromě tzv. druhotných surovin ani upraveno složkovým zákonem. Účelem OdpZ č. 185/2001 Sb. je prevence vzniku odpadů, stanovit posloupnost při jejich nakládání a také prosazování základních principů ochrany životního prostředí a zdraví obyvatel při nakládání s odpady.⁹¹ Odpadové hospodářství by tedy šlo definovat jako souhrn činností, které se soustřeďují na prevenci vzniku odpadů, nakládání s nimi včetně následného dohledu nad místy, kam se odpady natrvalo ukládají a kontrola těchto činností.⁹² Pojmem odpad se myslí jakákoli movitá věc, které se chce osoba zbavit či ji přenechat jiné osobě, nebo má-li tento záměr či povinnost. Přičemž za předpoklad tohoto úmyslu se považuje zánik původního poslání movité věci, a pokud její vlastník v případě řízení o odstranění pochybností nedokáže opak. Naopak povinnost se dané věci zbavit vzniká, jestliže věc již neslouží k původnímu účelu a může ohrozit životní prostředí či byla dle zvláštního předpisu vyřazena.⁹³

Důležitou kompetencí, kterou disponuje kraj v samostatné působnosti, je vypracování návrhu plánu odpadového hospodářství, případně realizování jeho změn

⁸⁹ Tamtéž (§ 48a odst. 2).

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Odpadové hospodářství [online]. mzp.cz, [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné na <http://www.mzp.cz/cz/odpadove_hospodarstvi>.

⁹² Odpadové hospodářství [online]. eko-net.cir.cz, [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné na <<http://eko-net.cir.cz/odpadove-hospodarstvi>>.

⁹³ MALČEKOVÁ, Hana, ŠIMEK, Vlastimil. *Průvodce odpadovým hospodářstvím*. Praha: Linde, 2014, s. 17.

na území jeho působnosti. V návaznosti na to pak vyhlásí obecně závaznou vyhláškou kraje obligatorní část daného plánu odpadového hospodářství a její případné změny.⁹⁴

V přenesené působnosti je krajský úřad oprávněn uplatňovat stanoviska k zásadám územního rozvoje. Co se týká činnosti rozhodovací, je mu například svěřeno rozhodovat v případě pochybností, jestli se daná movitá věc pokládá za odpad či nikoli. Takto rozhoduje nejen z moci úřední, ale i pokud si o to vlastník věci sám zažádá. Krajský úřad také slouží jako odvolací orgán, jinými slovy rozhoduje o odvoláních, která jsou podána proti rozhodnutím obecního úřadu či obecního úřadu s rozšířenou působností.⁹⁵

Nejrozšířenější kompetencí krajského úřadu v oblasti odpadového hospodářství je udělování souhlasů. Krajský úřad uděluje souhlas například s provozováním zařízení a k plánům týkajících se úprav skládky; dále poskytuje souhlas k míšení nebezpečných odpadů navzájem nebo s ostatními odpady; k nakládání s nebezpečným odpadem v množství větším než sto tun nebezpečného odpadu za rok. Mezi další souhlasy lze zařadit souhlas k upuštění od třídění nebo odděleného shromažďování odpadů původci, který nakládá s odpady v množství větším než sto tun nebezpečného odpadu za rok či k upuštění od třídění nebo odděleného shromažďování odpadů. Přičemž všechny tyto zmíněné souhlasy může spojit se splněním určitých podmínek.⁹⁶

Krajský úřad vykonává také činnost kontrolní, a to tak, že u provozovatelů skládek kontroluje, zda jsou placeny poplatky za ukládání odpadů. Dále dohlíží, zda obce, právnické a podnikající fyzické osoby dodržují právní předpisy, rozhodnutí ministerstva a jiných správních úřadů ve sféře odpadového hospodářství. A případně pak může ukládat i pokuty fyzickým osobám oprávněným k podnikání a osobám právnickým, a to až do výše jednoho milionu korun.⁹⁷

2.7 Prevence závažných havárií

Tato problematika je upravena zákonem č. 59/2006 Sb. Smyslem a účelem zákona je vytvoření systému prevence závažných havárií, k nimž může dojít

⁹⁴ DOHNAL, Vítězslav, ČERNÝ, Pavel. *Stát, obec, kraj a občan při ochraně životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Ekologický právní servis, 2005, s. 76.

⁹⁵ Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. (§ 78 odst. 2).

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž (§ 78 odst. 2 ve spojení s § 66 odst. 6).

v objektu či zařízení, a to v důsledku přítomnosti nebezpečné chemické látky nebo chemického přípravku.⁹⁸ Zákon se v rámci své podstaty vztahuje na právnické nebo podnikající fyzické osoby, jež provozují či provozovat budou objekty a zařízení (tzn. stávající i budoucí), ve kterých je, resp. bude vyráběn, zpracováván, používán, skladován určitý druh a množství nebezpečné látky.⁹⁹ Cílem je tedy zmenšit pravděpodobnost vzniku závažné havárie či omezit její následky zejména na zdraví a životech lidí, hospodářských zvířat, životním prostředí a majetku v okolí daných objektů a zařízení.¹⁰⁰

Krajský úřad zastává v této problematice neopominutelnou roli. Do jeho kompetence náleží zejména schvalovat, evidovat a ukládat návrhy na zařazení, bezpečnostní programy, bezpečnostní zprávy, jejich posouzení, konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažných havárií, s tím i jejich související aktualizace a předkládání doporučení provozovateli, jež se týkají budoucích preventivních opatření. Úkolem krajského úřadu je rovněž určení zón havarijního plánu podle podkladů, které mu byly předloženy provozovatelem; zabezpečení zpracování vnějšího havarijního plánu a informací pro veřejnost v zóně havarijního plánování.¹⁰¹

Mezi další pravomoci krajského úřadu patří samozřejmě činnost kontrolní, a to zejména v případech, kdy mají být dodržovány rozhodnutí o uložených opatřeních, které krajský úřad vydal a také, zda je dodržován samotný zákon PZH. Výsledky kontrol krajský úřad vyhodnotí a zašle České inspekci životního prostředí. V případě nedodržování může ukládat provozovatelům pokuty za správní delikty. Zákon mu rovněž stanovuje pravomoc vydávat rozhodnutí o uložení opatření k nápravě, pokud zjistí nedostatky při plnění povinností, které provozovateli stanovuje tento zákon. Zároveň provozovateli stanoví podmínky a lhůtu, v níž má zjednat nápravu. V neposlední řadě krajský úřad rozhoduje také o zákazu provozování objektu, zařízení či jejich částí.¹⁰²

⁹⁸ PEKÁREK, Milan, PRŮCHOVÁ, Ivana a kol. *Právo životního prostředí. III. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 111.

⁹⁹ Tamtéž, s. 113.

¹⁰⁰ Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). (§ 1).

¹⁰¹ Tamtéž (§ 32 odst. 1).

¹⁰² Tamtéž.

Při umístování nových objektů a zařízení či změnách těch existujících, a při udržování vzájemných odstupů těchto zařízení a objektů od oblastí veřejností navštěvovaných, se krajský úřad stará zejména o to, aby se braly v úvahu cíle prevence závažných havárií a zmírnění jejich následků.¹⁰³

2.8 Integrovaná prevence a omezování znečištění

Integrovanou prevenci a omezování znečištění, zkráceně IPPC¹⁰⁴ upravuje zákon č. 76/2002 Sb. IPPC je pokročilým prostředkem, jak usměrňovat vybrané průmyslové a zemědělské činnosti, a to za dosažení vysokého stupně ochrany životního prostředí jako celku. Tímto by tedy měl být překonán princip tzv. složkového přístupu, jenž způsoboval, že ochrana jedné složky byla realizována na úkor ochrany složky druhé. Účelem IPPC je tedy ochrana životního prostředí jako celku a v co nejvyšší možné míře. Za cíl si toto opatření stanovuje předcházet vzniku znečištění, není-li to možné, tak alespoň omezit vznik emisí.¹⁰⁵ Zmíněné průmyslové a zemědělské činnosti jsou taxativně vyjmenovány v příloze č. 1 uvedeného zákona. Schéma procesu vydávání integrovaného povolení je k dispozici v podobě přílohy této práce.

Krajský úřad je v tomto případě oprávněn rozhodovat na základě žádosti o vydání integrovaného povolení a provádět přezkum jeho závazných podmínek kromě zařízení, jehož provoz může významně nepříznivě ovlivnit životní prostředí dotčeného státu. Rozhoduje rovněž o správních deliktech, kterých se dopouští podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby jako provozovatelé zařízení,¹⁰⁶ přičemž se výše pokuty za správní delikt dle IPPCZ může vyšplhat až do dvou či do deseti miliónů korun podle stupně jeho závažnosti.¹⁰⁷

Dále je krajský úřad kompetentní k ukládání opatření k nápravě, jestliže provozovatel zařízení neplní povinnosti, které plnit má, nebo jde-li o mimořádné události, které mají závažné dopady na životní prostředí. Pokud ani tato opatření

¹⁰³ Tamtéž (§ 32 odst. 3).

¹⁰⁴ IPPC – zkratka z angl. názvu Integrated Prevention and Pollution Control. Dostupné na <<http://www.enviweb.cz/eslovník/118>>.

¹⁰⁵ Integrated Pollution Prevention and Control – IPPC [online]. [ippc.cz](http://www.ippc.cz), [cit. 1. 3. 2015]. Dostupné na <<http://www.ippc.cz/>>.

¹⁰⁶ Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. (§ 33).

¹⁰⁷ Tamtéž (§ 37 odst. 6).

provozovatel neprovede, je krajský úřad oprávněn vydat rozhodnutí o omezení nebo pozastavení provozu zařízení či jeho části.¹⁰⁸

Krajský úřad je také dále oprávněn vyzývat provozovatele, aby podal žádost o vydání nebo o změnu integrovaného povolení. S tím do jisté míry souvisí i fakt, že krajský úřad provádí místní šetření za účelem zjištění, zda se na zařízení bude vztahovat povinnost integrovaného povolení. Mezi další kompetence také náleží schvalování tzv. základních zpráv. Tu má povinnost provozovatel zařízení předložit, pokud jeho zařízení určitým způsobem pracuje s nebezpečnými látkami, jež mohou způsobit znečištění půdy a podzemních vod.¹⁰⁹

2.9 Posuzování vlivů na životní prostředí

Právní úprava posuzování vlivů na životní prostředí, zkráceně EIA,¹¹⁰ je obsažena ve speciálním zákonu č. 100/2001 Sb. EIA představuje proces, který komplexně zkoumá možné dopady na životní prostředí, jež by mohly vzniknout v důsledku lidské činnosti. Hodnotí se tedy všechny předpokládané přímé i nepřímé důsledky zamýšleného záměru na životní prostředí.¹¹¹ Jinými slovy, účelem zmiňovaného procesu je zkoumat, odborně popsat a vyhodnotit vlivy daných záměrů a koncepcí, a to nejen na životní prostředí, ale také na veřejné zdraví ve všech rozhodných souvislostech. Cílem procesu EIA je snaha omezit neblahé vlivy na životní prostředí zrealizováním záměrů, tudíž se musí uskutečnit dříve, než dojde k povolení a jeho vlastnímu uskutečnění. To znamená, že dokud není k dispozici závěr procesu EIA, nelze, aby oprávněný úřad rozhodl o povolení záměru.¹¹² Procesem posuzování vlivů však nutně nemusí projít všechny zamýšlené záměry (tzn. stavby, činnosti, technologie), ale pouze ty, které by při své realizaci mohly závažně ovlivnit životní prostředí. Pojem závažné ovlivnění životního prostředí sice zákon nevysvětluje, ale jako vodítko, které záměry by toto mohly způsobit, slouží

¹⁰⁸ Tamtéž (§ 33).

¹⁰⁹ Tamtéž (§ 33 ve spojení s § 4a).

¹¹⁰ EIA – zkratka z angl. názvu Environmental Impact Assessment. Dostupné na <<http://www.enviweb.cz/eslovník/183>>.

¹¹¹ PEKÁREK, Milan, PRŮCHOVÁ, Ivana a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 173.

¹¹² O posuzování vlivů na životní prostředí [online]. cenia.cz, [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www1.cenia.cz/www/node/5>>.

příloha č. 1 výše uvedeného zákona.¹¹³ Pro lepší pochopení je přiloženo schéma procesu EIA v příloze této práce.

Zákon taxativně uvádí, kterými kompetencemi disponují orgány kraje v případě posuzování vlivů na životní prostředí. Jedná se o posuzování záměrů a jejich případných změn, které jsou uvedeny ve sloupci B přílohy č. 1 EIAZ. Posuzování záměrů uvedených ve sloupci A má naopak na starost Ministerstvo životního prostředí. Ve zjišťovacím řízení však orgán může určit, že záměr bude podléhat posouzení, a to, i když nedosahuje hodnot uvedených v dané příloze. Úřad může takto dále učinit i v případě, pokud stavby, činnosti či technologie, dle stanoviska orgánu ochrany přírody a krajiny, mohou buď samy, nebo společně s jinými ovlivnit ptáčí oblasti či evropsky významné lokality.¹¹⁴

Orgány kraje mají také na starost posuzování koncepcí, jestliže dotčené území spadá do výlučného území kraje. To však neplatí, pokud by mělo být dotčeným územím celé území kraje, nebo zasahuje-li do více krajů či tvoří celé území státu, anebo pokud jde o území národního parku či chráněné krajinné oblasti. V těchto případech jsou kompetentní ministerstva. Mezi další úkoly orgánů kraje se řadí vydávání stanovisek k vyhodnocení vlivů provádění územního plánu na životní prostředí a zaujímají pozici dotčených orgánů při jeho pořizování.¹¹⁵

Na závěr druhé kapitoly zhodnotím jednotlivé složkové zákony, kterými jsem se výše zabývala a vyvodím z toho některé své postřehy. V případě složkových zákonů EIAZ, IPPCZ či PZHZ, se jedná o procesní řízení, která lze jen stěží objektivně zhodnotit, protože jednotlivé postupy na sebe navazují a vzájemně se prolínají. Co se týká zákonů v oblasti ochrany odpadového hospodářství, vod, lesů či zemědělského půdního fondu, lze konstatovat, že krajský úřad má současně rozhodovací a kontrolní pravomoc, díky níž má tedy možnost dohlížet nad dodržováním vlastních rozhodnutí. V oblasti ochrany ovzduší má vyšší územní samosprávný celek, z mého pohledu, kompetence nejužší, ale na rozdíl od zákonů výše uvedených nedisponuje pravomocí kontrolní, tím pádem nemá takovou možnost ovlivňovat kvalitu ovzduší na území kraje způsobem, jakým by si představoval. V tomto případě se domnívám, že je zcela nelogicky a nekonceptně

¹¹³ PETRŽÍLEK, Petr, GUTH, Jiří, TÝCOVÁ, Gabriela. *Předpisy o posuzování vlivů na životní prostředí s komentářem*. Praha: ARCH, 2002, s. 26.

¹¹⁴ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. (§ 22 písm. a) ve spojení s § 4 odst. 1).

¹¹⁵ Tamtéž (§ 22).

odtržena pravomoc rozhodovací od pravomoci kontrolní. Z hlediska velkého rozsahu kompetencí byly pro mě největším úskalím složkové zákony z oblasti ochrany vod a ochrany přírody a krajiny pro svoji nepřehlednost a složitou orientaci. Zde se totiž prolíná několik zákonů a postupuje se podle celé řady ustanovení. Specifikem VodZ je skutečnost, že krajský úřad zde působí jako speciální stavební úřad k vodním dílům umožňujícím nakládání s vodami. V rámci ochrany jednotlivých složek životního prostředí jsem se zabývala také ochranou lesů v oblasti lesního hospodářství, i když to svou povahou a s ohledem na členění dle jednotlivých oddělení, která uvádím v další kapitole, spadá pod oblast zemědělství. Do této oblasti patří rovněž rybářství a myslivost, kterými se ve své práci z důvodu širokého rozsahu dále nezabývám.

3 Pardubický kraj a ochrana životního prostředí

Odbor životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje je členěn na pět samostatných oddělení: oddělení vodního hospodářství, oddělení integrované prevence, oddělení ochrany přírody, oddělení ochrany ovzduší a odpadového hospodářství a oddělení zemědělství. V čele odboru stojí vedoucí odboru. Odbor má svého právníka a ekonoma odboru.

3.1 Oddělení ochrany ovzduší a odpadového hospodářství

Oddělení ochrany ovzduší a odpadového hospodářství má ve své kompetenci výkon státní správy v oblasti odpadového hospodářství podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů, v. z. p. p.; ochrany ovzduší podle zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v. z. p. p. a prevence závažných havárií podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v. z. p. p. a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, v. z. p. p.

Pokud jde o výkon samostatné působnosti dle § 78 odst. 1 OdpZ, je důležité zmínit zpracovávání plánu odpadového hospodářství kraje, jehož závaznou část vyhláší kraj obecně závaznou vyhláškou. Nyní platí obecně závazná vyhláška Pardubického kraje č.1/2014 ze dne 19. 12. 2013, kterou se mění obecně závazná vyhláška Pardubického kraje č. 1/2004 a kterou se vyhláší závazná část Plánu odpadového hospodářství Pardubického kraje, jejíž platnost byla prodloužena do 30. 6. 2016. V současné době Krajský úřad Pardubického kraje zpracovává nový plán odpadového hospodářství kraje na další období.

V přenesené působnosti patří mezi hlavní činnosti KrÚ Pk udělování souhlasů k provozování zařízení dle § 78 odst. 2 písm. a) OdpZ. Jelikož je na území Pardubického kraje provozováno na 600 stacionárních a mobilních zařízení, jsou nejčastěji vydávány právě souhlasy k provozu stacionárních zařízení ke sběru a výkupu odpadů (sběrný odpadů, kovošroty, sběrné dvory atd.), dále k využívání odpadů (kompostárny, bioplynové stanice, třídící zařízení – třídící a drtící linky odpadů, zařízení na demontáž autovraků, zařízení na demontáž elektroodpadů, zařízení na dekontaminaci zdravotnického odpadu, terénní úpravy – využívání

odpadů na povrchu terénu) a k odstraňování odpadů (skládky a spalovny odpadů). Dále jsou vydávány souhlasy k provozu mobilních zařízení ke sběru a výkupu odpadů (speciální nákladní automobily určené pro sběr a přepravu odpadů) a k využívání odpadů (recyklační linky – třídící a drtící linky). Ročně je vydáno kolem 300 souhlasů. Souhlasy jsou udělovány právnickým osobám (tzn. i obcím) a fyzickým osobám oprávněným k podnikání na dobu určitou 4 až 5 let z důvodu neustálého vývoje postupů nakládání s odpady a změn v legislativě.

Významnou aktivitou úředníků KrÚ Pk je také činnost kontrolní dle § 78 odst. 2 písm. b) OdpZ, kdy v rámci vedených správních řízení ve věci udělení souhlasů jsou prováděny pravidelné kontroly, resp. místní šetření. Kontroluje se, jakým způsobem jsou právnickými osobami, fyzickými osobami oprávněnými k podnikání a obcemi dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí ministerstva a jiných správních úřadů v oblasti odpadového hospodářství. Tímto jsou subjekty pravidelně jednou za 4 až 5 let pod kontrolou správního orgánu. Při zjištění nedostatků jsou u subjektu prováděny následné kontroly v kratším časovém horizontu. Dále jsou rovněž prováděny kontroly, resp. místní šetření v terénu na základě vnitřního nebo vnějšího podnětu (stížnosti, černé skládky atd.).

Naopak v omezené míře se udělují souhlasy podle § 78 odst. 2 písm. e), m), n) OdpZ. Jde o souhlasy s uzavřením skládky, stanovení doby trvání a podmínky péče o skládku po uzavření jejího provozu, rekultivaci a sanaci; souhlasy k čerpání prostředků ze zvláštního vázaného účtu a souhlasu k dispozici se zvláštním vázaným účtem a k čerpání z prostředků finanční rezervy. Tyto souhlasy se udělují pouze v případě skládek, které nepodléhají integrovanému povolení (např. skládek inertního odpadu). Všechna vydaná rozhodnutí jsou průběžně elektronicky evidována v programu ESPI9 společnosti INISOFT s.r.o. a pravidelně měsíčně zasílána Ministerstvu životního prostředí k evidenci. To se týká rovněž zveřejňování seznamu osob oprávněných ke zpracování autovraků a aktualizování informačního systému sledování toku vybraných autovraků (export dat do MA ISOH). Aktuální seznam všech oprávněných osob k nakládání s odpady (provozovaných zařízení) na území Pardubického kraje je rovněž zveřejněn na webových stránkách Pardubického kraje. Tato evidenční a informační povinnost vyplývá z § 78 odst. 2 písm. f), g), r), x) OdpZ.

V následujícím odstavci se již budu zabývat zákonem o prevenci závažných havárií. Na úvod je dobré vědět, že v Pardubickém kraji je aktuálně 16 subjektů (provozovatelů zařízení) zařazených podle tohoto zákona. Z tohoto počtu se řadí 4

subjekty do skupiny A (např. PRONTO GAS, spol. s r. o., DEXTRA X, a. s.) a 11 subjektů do skupiny B (např. UNIPETROL DOPRAVA, s. r. o., Synthesia, a. s., Explosia, a. s., PARAMO, a. s., Poličské strojírný a. s., Výzkumný ústav organických syntéz a. s.).

Krajský úřad nechal, na základě § 20 odst. 2 PZH, zpracovat revizi a aktualizaci stávajících zón havarijního plánování a studii vlivu nově zařazených provozovatelů do skupiny B. Na základě provedené revize byl v roce 2014 veřejnou zakázkou zpracován Vnější havarijní plán Pardubického kraje, jehož konečná verze byla v březnu tohoto roku podepsána příslušnými osobami a rozeslána dotčeným obcím, dotčeným orgánům veřejné moci a na vědomí jednotlivým provozovatelům. Vnější havarijní plán Pardubického kraje je rozčleněn na několik dílčích plánů (zóny A, B, C, D), jež odpovídají umístění vybraných objektů nebo zařízení jednotlivých provozovatelů zařazených do skupiny B na území Pardubického kraje. Součástí Vnějšího havarijního plánu Pardubického kraje je i zapracování připomínek dotčených orgánů veřejné správy, dotčených obcí spolu s vyjádřením veřejnosti a zpracováním informace pro veřejnost v zóně havarijního plánování. S návrhem vnějšího havarijního plánu byla seznámena veřejnost, a to formou veřejné vyhlášky na úřední desce obce. Informace o Vnějším havarijním plánu Pardubického kraje jsou zveřejněny na webových stránkách pardubického kraje.¹¹⁶

Krajský úřad se také pravidelně účastní integrovaných kontrol vedených Českou inspekcí životního prostředí, kde kontroluje dodržování zákona, rozhodnutí, případně uložených opatření a zpracovává informace o výsledku kontroly dle § 32 odst. 1 písm. m) PZH. Dále v součinnosti s Policí ČR organizuje pravidelné kontroly dodržování plánu fyzické ochrany objektu, jejichž harmonogram je schvalován Bezpečnostní radou Pardubického kraje. Tyto kontroly jsou prováděny na základě oprávnění vyplývajícího z § 34 odst. 2 PZH.

Pokuty za správní delikty dle § 32 odst. 1 písm. n) PZH Krajský úřad Pardubického kraje dosud uložil pouze v několika případech, a to za podmínek podle § 26 odst. 1, kdy provozovatel bezodkladně neohlásil vzniklou závažnou havárii, nebo nedoručil návrh konečné písemné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie.

Krajské úřady disponují v rámci zákona o ochraně ovzduší pouze několika kompetencemi, o to větší je však jejich četnost co do počtu vydaných stanovisek,

¹¹⁶ Viz: <http://www.pardubickykraj.cz/vnejsi-havarijni-plan>.

závazných stanovisek či povolení. Podle § 11 odst. 2 písm. a) OvZ, kdy je krajský úřad oprávněn vydávat stanoviska k územnímu plánu a regulačnímu plánu obce v průběhu jeho pořizování, bylo Krajským úřadem Pardubického kraje v roce 2014 vydáno na 295 stanovisek. Tento počet je v průměru každoročně podobný, jelikož za rok 2013 bylo v rámci této pravomoci vydáno okolo 235 stanovisek. Pokud jde o kompetence podle § 11 odst. 2 písm. b) a c) OvZ, tzn. vydávání závazných stanovisek buďto k umístění, nebo ke stavbě a změně stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k tomuto zákonu k řízením, jež vede stavební úřad podle stavebního zákona.¹¹⁷ Takovýchto závazných stanovisek vydal KrÚ Pk za rok 2014 okolo 30 – 40. Toto číslo je ale třeba považovat do jisté míry za klamavé, jelikož v některých případech došlo ke spojení těchto dvou kompetencí podle výše zmíněných písmen a krajský úřad o nich vydal pouze jedno závazné stanovisko (laicky řečeno – jeden „papír“).

Vydávání povolení provozu stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k tomuto zákonu, neboli postup krajského úřadu podle § 11 odst. 2 písm. d) OvZ, je, dalo by se říct, nejčastější činností Krajského úřadu Pardubického kraje v rámci ochrany ovzduší. Běžně je jím vydáno okolo 400 – 500 povolení za rok. Tento počet byl ale mnohonásobně převyšován v minulých dvou letech, jelikož došlo ke změně zákona (příčinou byl konkrétně § 41 odst. 5, 6). Krajský úřad Pardubického kraje tak musel vydat na 1 300 rozhodnutí s tím, že v některých případech nebylo ani reálně možné termín stanovený zákonem stihnout, a tak žádal ministerstvo o povolení odkladu. Případů, kdy se žádalo o odklad, bylo celkem 268.

Krajský úřad rovněž vykonává správu poplatků za znečišťování ovzduší provozovateli stacionárních zdrojů podle přílohy č. 2. Tuto správu mu přisuzuje ustanovení § 15 odst. 13 OvZ. Zmíněná agenda se však stává méně častou díky zvyšování částky (z původních 5 000 Kč na 50 000 Kč), pod níž jsou poplatníci osvobozeni. Do roku 2012 bylo vybráno okolo 1 200 poplatků, nyní je to řádově okolo 60 – 70 poplatků.

Co lze spatřovat za jistý nedostatek zákona je, že krajský úřad v rámci zákona o ochraně ovzduší nedisponuje pravomocí kontrolní. Tu vykonává Česká inspekce životního prostředí, nebo se může účastnit kontroly pouze na pozvání příslušného stavebního úřadu.

¹¹⁷ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

3.2 Oddělení vodního hospodářství

V rámci oddělení vodního hospodářství jsem se zaměřila na kompetence, které krajskému úřadu stanovuje zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), v. z. p. p. a zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v. z. p. p.

Vodní zákon upravuje celou řadu kompetencí, jimiž krajský úřad disponuje. Častým případem je uplatňování stanovisek k zásadám územního rozvoje a k územním plánům obcí s rozšířenou působností podle § 107 odst. 1 písm. a) VodZ. Krajský úřad Pardubického kraje takto vydá okolo cca 15 stanovisek ročně. Neméně důležitou funkci mají též krajské úřady při postupu dle § 107 odst. 1 písm. e) VodZ, kdy spolupracují s ústředními vodoprávními úřady a správci povodí při pořizování plánů oblastí povodí a jejich plnění. Na území Pardubického kraje působí Povodí Labe (se sídlem v Hradci Králové) a Povodí Moravy (se sídlem v Brně). Jak vyplývá z § 24 odst. 13 VodZ, krajské úřady spolupracují se správci povodí na tvorbě plánů dílčích povodí, které jsou následně krajem v samostatné působnosti schvalovány. V současné době se vyhodnocuje aktuální plán, který ke konci roku 2015 končí a probíhají přípravy nového plánu. Významnou kompetencí je rovněž kontrola provádění technickobezpečnostního dohledu nad vodními díly, podle § 107 odst. 1 písm. g) VodZ, která krajský úřad povoluje. Patří sem například velké vodní nádrže jako je Seč, Pastviny, Křižanovice, Pařížov, Hamry, dále se sem řadí i Žichlínek jako suchá vodní nádrž či rybník Hvězda.

Podstatnou roli rovněž hraje krajský úřad v případě sanace, resp. povolování čerpání znečištěných podzemních vod za účelem snížení jejich znečištění a jejich následné vypouštění do těchto vod, případně do vod povrchových. Těchto povolení, podle § 107 odst. 1 písm. m) VodZ, bylo KrÚ Pk vydáno 8 za minulý rok.

Celkem často se též povolují výjimky při použití závadných látek dle § 107 odst. 1 písm. t) VodZ. O tato povolení často žádají například rybáři, kdy je třeba za účelem údržby rybníka použít různé dezinfekce, apod. Za rok 2014 vydal Krajský úřad Pardubického kraje celkem 15 povolení.

Druhým výše zmíněným je zákon o vodovodech a kanalizacích, v jehož rámci je významnou činností v samostatné působnosti zajištění zpracování a schválení plánů rozvoje vodovodů a kanalizací dle § 28 odst. 1 VakZ. Nyní platí Plán rozvoje

vodovodů a kanalizací Pardubického kraje, jenž byl schválen usnesením č. Z/292/04 v září roku 2004.¹¹⁸ Tento plán se zpracovává na období 10 let, to znamená, že se v současné době již pracuje na novém plánu, jelikož současný Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje končí ke konci roku 2015. V působnosti přenesené dochází v největší míře k vydávání povolení provozování vodovodu nebo kanalizace na území kraje dle § 28 odst. 2 písm. a) VakZ. Těchto povolení vydal Krajský úřad Pardubického kraje v loňském roce 25.

3.3 Oddělení integrované prevence

Oddělení integrované prevence má ve své kompetenci výkon státní správy v oblasti integrované prevence podle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), v. z. p. p. a posuzování vlivů na životní prostředí podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), v. z. p. p.

V případě, že hovoříme o IPPCZ, lze konstatovat, že Pardubický kraj, zejména pak i samotné město Pardubice, patří mezi průmyslové oblasti. Tento fakt reflektují i dále uvedená čísla. Je zde evidováno na 124 aktivních zařízení (v evidenci je sice vedeno 150 zařízení, ale některé již nejsou aktivní), které ke své činnosti musí mít integrované povolení. Jedná se zejména o subjekty s chemickou výrobou, zemědělskou výrobou a zařízení na zpracování odpadů. V důsledku vyššího počtu zařízení dochází i k jedné z nejčetnějších činností KrÚ Pk. Tou je právě přezkum závazných podmínek integrovaných povolení podle § 33 písm. b) IPPCZ. Přezkum se totiž pravidelně provádí každých osm let a ještě k tomu přibývají další případy, kdy k přezkumu dochází. Tím je například případ podstatných změn (změnou v užívání, způsobu provozu či rozsahu zařízení), ale i v důsledku změny zákona. Za rok 2014 bylo Krajským úřadem Pardubického kraje provedeno celkem 21 přezkumů závazných podmínek integrovaného povolení. Další častou činností, spolu se vznikem povinnosti provozovatelů předkládat základní zprávu, je právě schvalování základní zprávy dle § 33 písm. h) IPPCZ. Náležitosti, které musí základní zpráva obsahovat, jsou uvedeny ve vyhlášce č. 288/2013 Sb., o provedení některých

¹¹⁸ Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje [online]. pardubickykraj.cz, [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.pardubickykraj.cz/plan-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci/43146/plan-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci-pardubickeho-kraje>>.

ustanovení zákona o integrované prevenci. Za rok 2014 schválili úředníci KrÚ Pk kolem 40 základních zpráv. Toto číslo opět souvisí s chemickým průmyslem, kdy jen v rámci PARAMA, a. s., Synthesie, a. s., Explosie, a. s. bylo schváleno okolo 20 základních zpráv za loňský rok.

Z hlediska EIAZ je hlavní činností orgánů kraje postup podle § 22 písm. a) EIAZ, a to posuzování záměrů a jejich případných změn, které uvádí příloha č. 1, sloupec B tohoto zákona. Krajský úřad Pardubického kraje loni evidoval na 40 záměrů, jejichž výsledkem byl v naprosté většině závěr zjišťovacího řízení a pouze ve 2 případech bylo výsledkem stanovisko. Je třeba říci, že spolu s novelou zákona od 1. 4. 2015 jsou již nově stanoviska i závěry zjišťovacího řízení pro následující řízení závazná (do teď totiž závazná nebyla). Oproti tomu, koncepce dle § 22 písm. b) EIAZ se posuzují velmi zřídka. Naposledy tomu tak bylo v roce 2013, kdy se posuzoval Integrovaný plán rozvoje statutárního města Pardubice. V letošním roce čeká úředníky KrÚ Pk posuzování koncepce Strategického plánu udržitelného rozvoje města Chrudimi. Další činností orgánů kraje je vydávání stanovisek k posouzení vlivů provádění územního plánu na životní prostředí podle § 22 písm. e) EIAZ. Jejich počet se v loňském roce vyšplhal na číslo 19, v letošním roce jsou prozatím evidovány 4 požadavky na posouzení.

3.4 Oddělení ochrany přírody

V rámci oddělení ochrany přírody a krajiny jsem se zaměřila na kompetence krajského úřadu, které mu poskytuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v. z. p. p. a zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu v. z. p. p.

Co se týká ZOPŘK, zde disponuje krajský úřad rozsáhlými kompetencemi. Poměrně hojně využívanou kompetencí Krajského úřadu Pardubického kraje je vydávání závazných stanovisek ke schválení lesních hospodářských plánů a k lesním hospodářským osnovám dle § 77a odst. 4 písm. a) ZOPŘK. I když se lesní hospodářské plány zpracovávají na období 10 let, patří to k činnostem častějším. Nejčtenější agenda v rámci ZOPŘK je však okolo přírodních rezervací, přírodních památek a jejich ochranných pásem. Nejde ani tak o vyhlásování těchto chráněných území (pokud mám správné informace, tak za dobu KrÚ Pk byla vyhlášena pouze jedna přírodní památka), ale spíše o ostatní související činnosti. K hlavní náplni krajského úřadu patří postup dle § 77a odst. 4 písm. d) ZOPŘK, tj. vydávání

souhlasů k činnostem a zásahům v ochranných pásmech přírodních rezervací a přírodních památek, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Podobně frekventovanou činností je vyřizování žádostí o rozhodnutí, kterými jsou povolovány výjimky ze zákazů v přírodních rezervacích a přírodních památkách dle § 77a odst. 4 písm. h) ZOPŘK. Pro lepší představu je třeba uvést, že na území Pardubického kraje se nachází 35 přírodních památek a 28 přírodních rezervací. V této souvislosti nezůstává pozadu ani schvalování a realizace plánů péče o přírodní památky, přírodní rezervace a jejich ochranná pásma dle § 77a odst. 4 písm. e) ZOPŘK. Plán péče slouží k zachování nebo lepšímu využívání zmiňovaných území a zpravidla se schvaluje na období 10, max. 15 let. Poslední častěji využívanou kompetencí související s předešlými je vydávání souhlasů dle § 77a odst. 4 písm. j) ZOPŘK k činnostem a zásahům, jež jsou vymezeny v bližších ochranných podmínkách přírodních památek a přírodních rezervací.

Co se týká ostatních hojně využívaných kompetencí, za zmínku určitě stojí uplatňování stanovisek k zásadám územního rozvoje, k územním plánům obcí s rozšířenou působností a k ostatním územním a regulačním plánům dle § 77a odst. 4 písm. x) ZOPŘK. Těchto stanovisek za rok 2014 poskytl Krajský úřad Pardubického kraje celkem 295, v roce ještě předešlém uplatnil 235 stanovisek. Neméně důležitou a častou činností KrÚ Pk je povolování výjimek ze zákazů u zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, a to prostřednictvím rozhodnutí či opatření obecné povahy (pokud se vztahuje na blíže neurčený okruh osob) podle § 77a odst. 5 písm. h) ZOPŘK. Ročně se vydá přibližně 50 – 60 výjimek. Podle stejného ustanovení se rovněž vydává předběžná informace,¹¹⁹ a pomocí níž se tak trochu vyhýbá vydávání výjimek.

Zajímavostí je určitě také environmentální výchova, vzdělávání a osvěta v Pardubickém kraji, kterou již od roku 2004 zajišťuje občanské sdružení Ekocentrum Paleta. Tato pravomoc krajského úřadu zajišťovat ekologickou výchovu a vzdělávání plyne z § 77a odst. 4 písm. w) ZOPŘK. V neposlední řadě v souvislosti s Naturou 2000 jsou Krajským úřadem Pardubického kraje velmi často využívány i kompetence vyplývající z § 77a odst. 4 písm. k), l), m), n) ZOPŘK, kdy se jedná například o péči či povolování výjimek ze zákazů poškozování evropsky významných lokalit, či vydávání souhlasů k činnostem v ptačích oblastech, apod. Například počet vydaných

¹¹⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. (§ 139).

stanovisek dle písm. n) ke koncepcím nebo záměrům podle § 45i odst. 1 se každoročně pohybuje okolo 350.

Spolu s novelou zákona o ochraně zemědělského půdního fondu k 1. dubnu 2015, přibyly krajskému úřadu nové kompetence, u kterých ještě nelze mluvit o jejich četnosti či nečetnosti. Vzhledem k ostatním kompetencím patří mezi nejvyužívanější uplatňování stanovisek k územně plánovací dokumentaci, nejde-li o případy v působnosti jiného orgánu ochrany zemědělského půdního fondu podle § 17a písm. a) OZPF. Takovýchto stanovisek uplatnil Krajský úřad Pardubického kraje 112 jen za loňský rok. Další kompetencí, jež se v určité míře využívá, je udělování souhlasů podle § 17a písm. e) OZPF. Těmito souhlasy se schvaluje odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, pokud je dotčena zemědělská půda o výměře větší než 1 ha a menší nebo rovná 10 ha. Jelikož už jde o odnětí větší rozlohy, není těchto souhlasů tolik. Za rok 2014 bylo v rámci Pardubického kraje uděleno celkem 10 souhlasů.

3.5 Oddělení zemědělství

U posledního oddělení z výše uvedeného výčtu, jsem se zabývala kompetencemi, jež krajskému úřadu stanovuje zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), v. z. p. p. V rámci výkonu přenesené působnosti patří mezi nejčastější činnosti Krajského úřadu Pardubického kraje stanovení podmínek ke konání organizovaných či hromadných sportovních akcí v lese podle § 48a odst. 1 písm. d) LesZ. V těchto případech musel KrÚ Pk za uplynulý rok rozhodnout celkem 11 krát. Mezi další často vydávané rozhodnutí patří dle § 48a odst. 1 písm. b) LesZ rozhodnutí o odnětí lesních pozemků nebo o omezení jejich využívání pro plnění funkci lesa o výměře 1 ha či větší. V roce 2014 uskutečnil KrÚ Pk 7 takovýchto rozhodnutí. V pořadí třetí nejčastější činností je postup dle § 48a odst. 2 písm. e) LesZ, a to schvalování zpracovaných lesních hospodářských plánů, které mají povinnost předkládat vlastníci lesů. Tyto plány se zpravidla zpracovávají na období 10 let a jejich schvalování, jak mi bylo řečeno, zabírá podstatnou část času úředníků VÚSC. V roce minulém schválil Krajský úřad Pardubického kraje celkem 5 lesních hospodářských plánů. Již méně častou záležitostí, ve které KrÚ Pk vydal pouze 2 rozhodnutí, je zařazování lesů do kategorie lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení podle § 48a odst. 1 písm. a) LesZ. Se stejným počtem jako v předchozím případě postupoval KrÚ Pk i dle § 48a

odst. 2 písm. a) LesZ, kdy uplatňoval svá stanoviska k územně plánovací dokumentaci, pokud tato dokumentace umisťovala na pozemky určené k plnění funkci lesa rekreační a sportovní stavby.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo podat ucelený přehled ochrany životního prostředí na úrovni vyššího územně samosprávného celku, a to jak po stránce teoretické, tak i po stránce praktické.

Zatímco v prvních dvou kapitolách jsem se věnovala teoretické části mé diplomové práce, tedy přesnému a z pohledu obsahu této práce, důležitému vymezení kraje jako vyššího územně samosprávného celku, jeho orgánům, samostatné a přenesené působnosti a jeho pravomocem v oblasti ochrany životního prostředí, jež vyplývají z jednotlivých kompetencí složkových zákonů. Ve třetí části své práce jsem se zaměřila na výzkum, jinými slovy podrobnější analýzu vybraných kompetenčních činností Krajského úřadu Pardubického kraje. Tato, dle mého názoru, nejzajímavější část diplomové práce je členěna podle pěti oddělení odboru životního prostředí a zemědělství Krajského úřadu Pardubického kraje. Na jednotlivých odděleních tohoto odboru, která mají ve své působnosti jeden či více složkových zákonů, jejichž předmětem je právě konkrétní ochrana některé ze složek životního prostředí, jsem osobně provedla průzkum. V rámci tohoto výzkumu jsem se primárně zaměřila na otázku, které z daných kompetencí jednotlivých složkových zákonů se v odborné praxi využívají nejčastěji.

Oddělení ochrany ovzduší a odpadového hospodářství se zabývá v oblasti odpadového hospodářství v přenesené působnosti zejména vydáváním souhlasů k provozování zařízení k využívání, odstraňování, sběru nebo výkupu odpadů (dle § 78 odst. 2 písm. a) OdpZ). V samostatné působnosti pak kraj zajišťuje zpracování a následné schválení Plánu odpadového hospodářství Pardubického kraje (dle § 78 odst. 1 OdpZ). V oblasti prevence závažných havárií krajský úřad v přenesené působnosti schvaluje, eviduje a kontroluje objekty a zařízení zařazené podle PZHŽ do skupiny A nebo skupiny B podle množství v nich umístěné vybrané nebezpečné chemické látky. Cílem tohoto zákona je především omezení možnosti vzniku závažné havárie či zmírnění jejího následku. V samostatné působnosti kraj zajišťuje zpracování a následné schválení Vnějšího havarijního plánu Pardubického kraje (dle

§ 20 odst. 2 PZH). V oblasti ochrany ovzduší hlavně vydává povolení provozu stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší (dle § 11 odst. 2 písm. d) OvZ) a vykonává správu poplatků za znečišťování (dle § 15 odst. 13 OvZ).

Oddělení vodního hospodářství má v rámci VodZ široký rozsah kompetencí. V přenesené působnosti je to zejména uplatňování stanovisek k zásadám územního rozvoje a k územním plánům obcí s rozšířenou působností (dle § 107 odst. 1 písm. a) VodZ), dále vydávání povolení k nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami (dle § 107 odst. 1 písm. j), m) VodZ). V samostatné působnosti pak překládá orgánům kraje ke schválení plány dílčích povodí (dle § 24 odst. 13 VodZ). Co se týká kompetencí dle VaKZ se v přenesené působnosti nejčastěji vydává povolení k provozování vodovodu nebo kanalizace (dle § 28 odst. 2 písm. a) VaKZ); v samostatné působnosti kraj zabezpečuje zpracování a aktualizace plánů rozvoje vodovodů a kanalizací a předkládá je orgánům kraje ke schválení (dle § 28 odst. 1 VaKZ).

Oddělení integrované prevence se zabývá v přenesené působnosti v oblasti integrované prevence v současné době nejčastěji přezkumem závazných podmínek dříve vydaných integrovaných povolení (dle § 33 písm. b) IPPCZ) a schvalováním základních zpráv (dle § 33 písm. h) IPPCZ). V oblasti posuzování vlivů na životní prostředí řeší zejména posuzování záměrů staveb, činností, technologií a jejich případných změn dle přílohy č. 1 sloupce B EIAZ (dle § 22 písm. a) EIAZ).

Oddělení ochrany přírody se zabývá v oblasti ochrany přírody a krajiny v přenesené působnosti zejména vydáváním závazných stanovisek ke schválení lesních hospodářských plánů (dle § 77a odst. 4 písm. a) ZOPŘK), vydáváním stanovisek ke koncepcím a záměrům evropsky významných lokalit nebo ptačích oblastí (dle § 77a odst. 4 písm. n) ZOPŘK), vydáváním stanovisek k územním plánům obcí s rozšířenou působností a k ostatním územním a regulačním plánům (dle § 77a odst. 4 písm. x) ZOPŘK). V oblasti ochrany zemědělského půdního fondu jsou vydávány především stanoviska k územně plánovacím dokumentacím a k návrhům na samostatné vymezení zastavěného území (dle § 17a písm. a) OZPF) a udělovány souhlasy s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu o výměře větší než 1 ha a menší nebo rovné 10 ha (dle § 17a písm. e) OZPF).

Oddělení zemědělství zajišťuje například v oblasti lesního zákona v přenesené působnosti především kompetence o stanovení podmínek ke konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese (dle § 48a odst. 1 písm. d) LesZ), o

zařazení lesů do kategorie lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení (dle § 48a odst. 1 písm. a) LesZ), o odnětí lesních pozemků plnění funkcí lesa (dle § 48a odst. 1 písm. b) LesZ).

Vzhledem ke skutečnosti, že odbor životního prostředí a zemědělství Pardubického kraje a jeho oddělení má v kompetenci velký počet složkových zákonů, ze kterých vyplývá celá řada kompetencí, vybrala jsem si z důvodu přehlednosti, obecné zajímavosti a lepší orientace v dané agendě pouze stěžejní činnosti, jejichž výskyt je nejčastější.

Seznam použitých zdrojů

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

DROBNÍK, Jaroslav, DVOŘÁK, Petr. *Lesní zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 304.

HORÁČEK, Zdeněk, KRÁL, Miroslav a kol. *Vodní zákon č. 254/2001 Sb. v úplném znění s komentářem*. Praha: Soudy, 2011, s. 423.

MIKO, Ladislav, BOROVIČKOVÁ, Hana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny – komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 590.

MORÁVEK, Jiří, VÍCHA, Ondřej a kol. *Zákon o ochraně ovzduší. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 435.

PETRŽÍLEK, Petr, GUTH, Jiří, TÝCOVÁ, Gabriela. *Předpisy o posuzování vlivů na životní prostředí s komentářem*. Praha: ARCH, 2002, s. 149.

PRCHALOVÁ, Jana. *Zákon o ochraně přírody a krajiny a Natura 2000 s komentářem a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 432.

ŠEMORA, Vítězslav. *Dozor a kontrola nad samostatnou a přenesenou působností svěřenou orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy*. Praha: Linde, 2007, s. 253.

MONOGRAFIE

COGAN, Rudolf. *Krajské zřízení*. Praha: ASPI, 2004, s. 442.

DAMOHORSKÝ, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 678.

DOHNAL, Vítězslav, ČERNÝ, Pavel. *Stát, obec, kraj a občan při ochraně životního prostředí*. 3. vydání. Praha: Ekologický právní servis, 2005, s. 80.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo (obecná část)*. 8. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 792.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1481.

KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 425.

KOUDELKA, Zdeněk. *Právní předpisy samosprávy*. 2. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Linde, 2008, s. 346.

KOUDELKA, Zdeněk. *Samospráva*. Praha: Linde, 2007, s. 399.

MALČEKOVÁ, Hana, ŠIMEK, Vlastimil. *Průvodce odpadovým hospodářstvím*. Praha: Linde, 2014, s. 256.

PEKÁREK, Milan, PRŮCHOVÁ, Ivana a kol. *Právo životního prostředí. I. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 232.

PEKÁREK, Milan, PRŮCHOVÁ, Ivana a kol. *Právo životního prostředí. III. díl. 2.* přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 327.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 588.

ŠROMOVÁ, Eva. *Tvorba místních předpisů*. Praha: ASPI, 2005, s. 631.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 181/1999 Sb., o přijetí Evropské charty místní samosprávy, ve znění pozdějších předpisů.

ODBORNÉ ČLÁNKY

GROSPÍČ, Jiří. Krajská samospráva v územní reformě veřejné správy. *Právník*, 2005, roč. 144, č. 1, s. 1 – 28.

HAMPLOVÁ, Jana. Postavení krajů a jejich orgánů. *Právní rádce*, 2003, roč. 11, č. 7, s. 46 – 49.

KRECHT, Jaroslav. Vody a jejich právní povaha. *Právní rozhledy*, 2014, roč. 22, č. 23 – 24, s. 843 – 845.

PIPKOVÁ, Hana. Kontrolní mechanismy ve veřejné správě. *Právní rádce*, 2000, roč. 8, č. 10, s. 20 – 23.

RICHTER, Jaromír. Kraje a krajské zřízení. *Právní rádce*, 2002, roč. 10, č. 5, s. 32 – 33.

TOMÁŠKOVÁ, Veronika. Nový zákon v oblasti ochrany ovzduší. *České právo životního prostředí*, 2012, roč. 12, č. 32, s. 17 – 39.

INTERNETOVÉ ČLÁNKY A OSTATNÍ ZDROJE

CHARVÁT, Radim. *Právo na příznivé životní prostředí* [online]. epravo.cz, 13. 6. 2001 [cit. 24. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-priznive-zivotni-prostredi-9054.html>> .

KOUDELKA, Zdeněk. *Působnost právních předpisů územní samosprávy – část I.* [online]. epravo.cz, 17. 9. 2003 [cit. 2. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pusobnost-pravnich-predpisu-uzemni-samospravy-cast-i-22023.html>> .

Odpadové hospodářství [online]. mzp.cz, [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné na <http://www.mzp.cz/cz/odpadove_hospodarstvi> .

Odpadové hospodářství [online]. eko-net.cir.cz, [cit. 10. 3. 2015]. Dostupné na <<http://eko-net.cir.cz/odpadove-hospodarstvi>> .

O posuzování vlivů na životní prostředí [online]. cenia.cz, [cit. 27. 2. 2015]. Dostupné na <<http://www1.cenia.cz/www/node/5>>.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Pardubického kraje [online]. pardubickykraj.cz, [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.pardubickykraj.cz/plan-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci/43146/plan-rozvoje-vodovodu-a-kanalizaci-pardubickeho-kraje>>.

Vnější havarijní plán Pardubického kraje [online]. pardubickykraj.cz, [cit. 8. 6. 2015]. Dostupné na <<http://www.pardubickykraj.cz/vnejsi-havarijni-plan>>.

Integrated Pollution Prevention and Control – IPPC [online]. ippc.cz, [cit. 1. 3. 2015]. Dostupné na <<http://www.ippc.cz/>>.

JUDIKATURA

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 9. 2002, sp. zn. IV. ÚS 331/02.

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 45/06.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1998, sp. zn. I. ÚS 282/97.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá rolí vyšších územně samosprávných celků při ochraně životního prostředí. Cílem práce je poskytnout čtenáři ucelený přehled dané problematiky.

Diplomová práce je rozčleněna do třech kapitol. První kapitola vymezuje kraj jako vyšší územně samosprávný celek, jeho orgány i samostatnou a přenesenou působnost. Další kapitola se věnuje samotnému předmětu diplomové práce, tedy jednotlivým složkám ochrany životního prostředí. Konkrétně se zabývá ochranou přírody a krajiny, ochranou ovzduší, lesa, vody, půdy, ochranou v odpadovém hospodářství, prevencí závažných havárií, posuzováním vlivů na životní prostředí a integrovanou prevencí a omezováním znečištění. Třetí kapitola je zaměřena na výzkum vybraných pravomocí Krajského úřadu Pardubického kraje, zejména na jejich četnost a praktické využití v aplikační praxi.

Summary

The diploma thesis deals with the role of higher local government units in protecting the environment. The aim is to provide the reader a comprehensive overview of the issue.

Thesis is divided into three chapters. The first chapter defines region as a higher local government unit, his organs and own and delegated force. The next chapter deals with the actual subject of the diploma thesis, thus specific components of environmental protection. Specifically deals with the nature and landscape protection, air protection, forest protection, water protection, soil protection, waste management protection, prevention of major accidents, Environmental Impact Assessment and Integrated Pollution Prevention and Control. The third chapter focuses on the research of selected powers of the Regional Authority of the Pardubice Region, especially on their frequency of use and practical application.

Klíčová slova / Key words

vyšší územně samosprávné celky / higher local government units

samostatná působnost / own force

přenesená působnost / delegated force

životní prostředí / environment

ochrana životního prostředí / environmental protection

ochrana přírody a krajiny / nature and landscape protection

ochrana ovzduší / air protection

ochrana lesa / forest protection

ochrana vody / water protection

ochrana půdy / soil protection

ochrana v odpadovém hospodářství / waste management protection

prevence závažných havárií / prevention of major accidents

posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) / Environmental Impact Assessment

integrovaná prevence a omezování znečištění (IPPC) / Integrated Pollution Prevention and Control

Seznam příloh

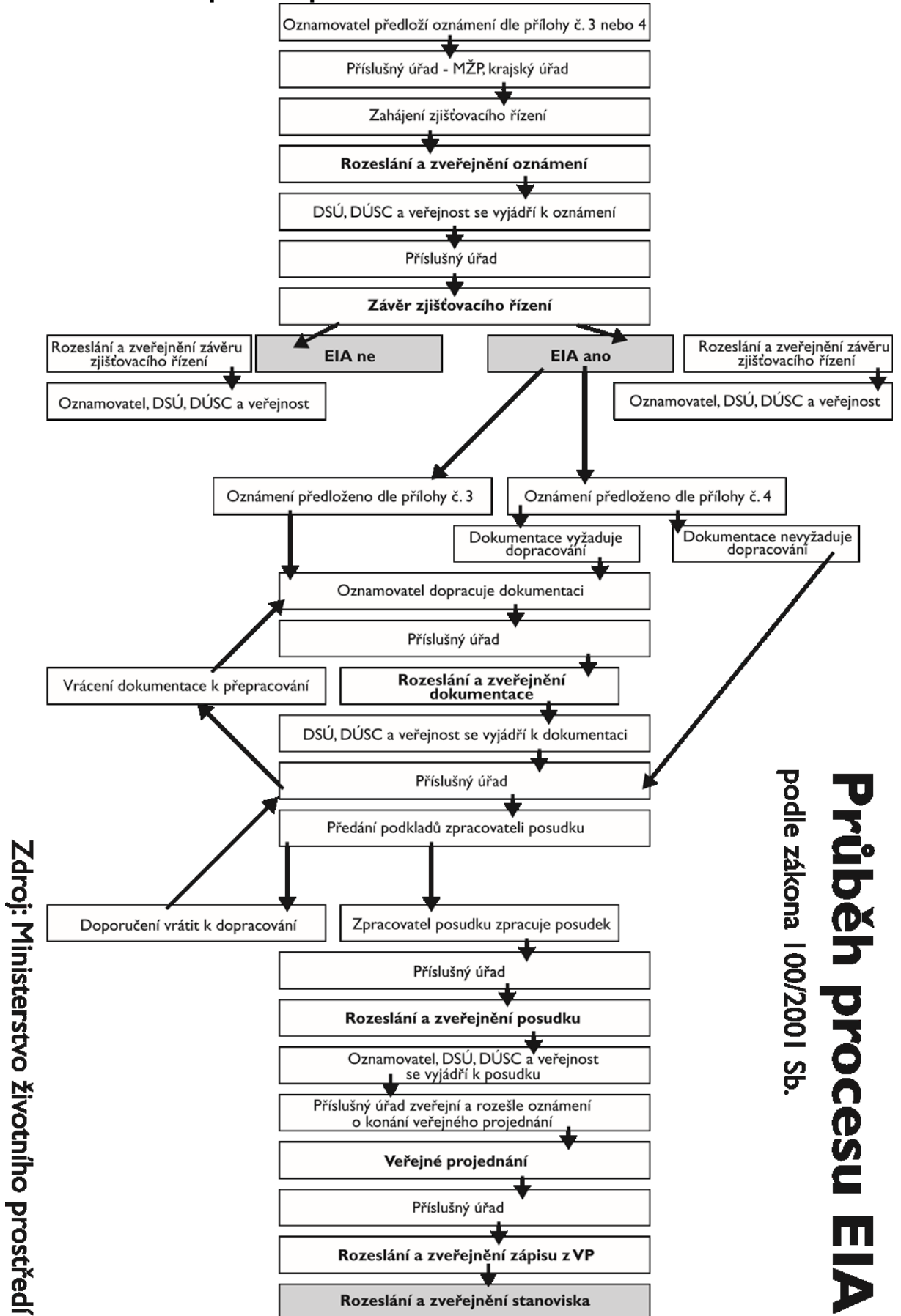
Příloha 1 – průběh procesu EIA¹²⁰

Příloha 2 – schéma procesu vydávání integrovaného povolení¹²¹

¹²⁰ Dostupné na
<http://arnika.org/soubory/dokumenty/ekoporadna/Vzorova_podani_a_zakony/Proces_EIA_-_hodnoceni_vlivu_na_zivotni_prostredi/Vyklady_a_judikaty/schemaEIA.gif>.

¹²¹ Dostupné na <<http://www1.cenia.cz/www/o-integrované-prevenci>>.

Příloha 1 – průběh procesu EIA

Příloha 2 – schéma procesu vydávání integrovaného povolení

